

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Rebus Gestis Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv

Marchetti, Annibale

Florentiæ, 1687

Liber Tertivs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43962

DE VITA, ET REBUS GESTIS
 BEATI
 ALOYSII GONZAGÆ
 LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

*Divino instinctu mortem instare præ-
 sentit, ac Romam revocatur.*

Eruenerat iam Aloysius ad ve-
 nerabilem illam senectutem,
 non longâ annorum serie, sed
 rerum gestarum tum numero,
 tum gravitate computatam:
 quæ nimirum præferuidæ cari-

*Quæ vera
 hominum
 maturitas,
 quæq; se-
 nectus ve-
 neranda.*

tatis vi maturitatem adepta, non ævo, ac se-
 nio corrupta mortis acerbitatem migranti de-
 trahit, superstitiis, orbisque relinquit. Hanc
 unam decoram Superis canitiem esse, dignam-
 que censerî, cui cælestis imponatur corona, ex
 Divinæ Sapientiæ oraculis novimus. Quare
 ubi S. Adolescens ad eam properatis venerat
 itineribus, Divinæ Numinis Providentiæ pla-
 cuit,

Sap. 49.

cuit, virtutem ætate celeriore festinato diademate decorare: visumque opportunum, præmaturum fructum præmaturè legere: ne forte quemadmodum mitia iam poma diuturnitate putrescunt; ita eius mens Cælo matura, vel sæculi corruptelâ putresceret, vel senescentis, ut sæpè fit, sui corporis contagione consensceret. Quia verò in vitæ exitu tanquam in extremâ fabulâ Aloysij virtus pulcherrimum sui spectaculum præbuit; operæ pretium duximus tertium hunc, eundemque postremum huius Operis Librum eius pretiosæ morti, quæque pretium fecerunt, enarrandis dicare: quò illius vestigia sequuti locum hunc omnis nostræ peregrinationis difficilimum, ac periculi plenum, mortis scilicet angustias, nullo metu solliciti præteruehamur. Exiguum quidem post factam e Cælo instantis obitus significationem, tempus illi superfuit; quo tamen benè usus, adeo sublime fastigium Evangelicæ turri totâ vitâ constructæ imposuit, ut via in Cælum ex arduâ in pronam versa, ad migrandum inuirtaret: qui fructus perpetuò in vitâ laborantes manet, ut Cælo altiores, Deoque proximi facilem in morte, ac propè declivem ad superum sedes sibi aditum sternant. Antequam verò ad ea, quæ supremo hoc tempore gessit, enarranda

Pulcherrima eius vitæ pars extrema.

da aggredior, quousque hæcenus peruenerit, libet duorum locupletissimorum tessium tabulis, atque authoritate cognoscere.

Erant per id tempus, quo Aloysius Mediolani versabatur, duo ex nostra Societate viri clarissimi, Bernardinus Medicus Florentinus ex nobilissimâ Mediceorum familiâ publicus sacrarum litterarum interpres, & Achilles Galliardus, cuius ea una laus instar omnium esto, quod Sanctissimus Antistes Carolus Borromæus in intimis habuerit. Vterque Aloysio familiaritate coniunctus præclarum illi virtutis testimonium dedere. Medicus scriptis ad Cœparium litteris multa de illo graviter prædicat, summisque laudibus effert: ac primò quidem sensus aliquot eius exponit Divinæ Sapientiæ plenos: quos tamen omitto, quia rebus ab eo gestis luculentius declaratos puto. Tum incredibile eum cupiditate flagrasse memorat, aduersa omnia Dei causâ sustinendi, cui nunquã esset, unde satisfaceret, eò quòd nihil aduersari videretur aduersis omnibus inhianti, Eam porrò de reliquis opinionem habuisse, ut nemo illi, præ se, malus esset: siquid verò perperam factum occurreret, haud quidem probare, verum mitiorem in partem, quoad liceret, interpretari solitum. Aliena errata auctori suo

siroho ofi
-uo 31up
murtatib
auduoz
soudo gti

Bernardini Medicei præclarum de Al: testi monium,

Infatiabilis aduersa tollerandi cupiditas.

Nemo illi, præ se, malus.

T ma-

Ne primis
quidē cu-
piditatum
motibus
tāgebatur

magnā dexteritate in argumentum benevolentiæ significare, sua semper doceri, ac docenti habere gratiam paratum. Quandiu, inquit Mediceus, usus mihi cum illo fuit, nullius cupiditatis vel primos impetus, motusque deprehendere memini: quod iudicium summæ virtutis, ac domitarum cupiditatum sit; subitis sibi casibus adesse, nec eas, aliud agente ratione, ac veluti sopito Magistro, erumpere, ac debaccari. Postremò illud generatim adiungit, nihil in eius factis intueri sibi unquam licuisse, quod vel leviter ab instituti legibus, officioque deflitteret: nihilque magis præstitisse, quam ut in omni genere laudis singularis esset, in nullo videretur: extare spectarique, reformidans, perinde ut quæ spectantium oculorum, eadem & prædonum acies esset.

Achillis
Galliardi
testimo-
nium.

Achilles verò Galliardus arcanae, abditissimæque Deum inter atque homines consuetudinis doctor eximius, uti eius hæc de re edita scripta testantur, cum inaudisset Aloysium intimam cum Deo familiaritate potitum re ipsam præstare, quæ mysticæ doctrinæ præceptis continerentur; id egit, ut in eius amicitiam sese penitus insinuaret, quò e proximo intueri fas esset, quidquid famam, atque auditione accepisset. Ergo sermone de Divinis rebus cum eo sæpè

sæpè instituto sensim ad tractandos suavissimos
 Divini Amoris fructus delabebatur: unde pau-
 corum dierum spatio satis liquidò didicit (que-
 madmodum ternis eâ de re datis litteris, ac iu-
 reirurando firmatis postea vulgavit) S. Adole-
 scentem supra plurima, eademque præstantis-
 sima munera a Superis accepta, eo in primis
 auctum, ut singulis diebus Divinam illam Ma-
 gni Areopagitæ caliginem ingressus arctissimo
 Numinis complexu, delicijsque inde emanan-
 tibus frueretur. Miratus præterea vehementer
 est, Adolescentem, cui necdum tertius supra
 vicefinum exierat annus, eò progressum, quò
 vix paucissimi affectâ iam ætate peruenere.
 Rogavit insuper aliquando, ecqua suspicio illi
 esset, eiusmodi agendi morem à nostræ Socie-
 tatis studijs, atque instituto abhorrere? cum
 enim omnis nostra vita actiuosa sit, legesque
 ad quas componimur, alienæ apud Superos
 felicitati comparandæ impensè studeant; my-
 stica verò vita tota umbram, ac solitudinem
 spectet; quì unquam fieri possit, ut altera ita
 alteri concilietur, ut hæc otium, seque ipsam
 unâ cum otio perdere velit, quò sese alienæ sa-
 luti procurandæ devoveat. Ad hæc Aloysius;
 si Divinæ, inquit, consuetudinis nexu ab alie-
 næ salutis studio me impediri intelligerem, il-

Divinâ ca-
 liginē sin-
 gulis die-
 bus ingre-
 ditur.

Actuosam
 vitâ quàm
 benè cum
 contēplatione iun-
 xerit.

lum continuò abrumperem, ne amore præposito, peruersoque, ut Numini contemplando, ac veluti demulcendo vacarem, & eius imperia contemnerem, & nomen augere, ceteris ad illius cultum adducendis, negligere. Quibus ex verbis maior senem admiratio incutit, ut qui ex ijs apertè cognoverit, Numinis in Aloysij pectore caritatem altioribus defixam, radicibus, quàm ut ullâ negotiorum, externæque procurationis vi labefactari possit: ac Divinæ contemplationis otio alienæ salutis negotia nequaquam impediri, sed transigi. Exinde vero hoc tam singulare B. Adolescentis munus ceteris prædicare palam, haud unquam destitit.

Interiori
lumine de
instante
morte e-
docetur.

Huc igitur Aloysius pietatis studio hæcenus processerat, cum aliquando matutinæ precationis tempore, subito quodam, atque interiori lumine afflatus, clariè perspexit, se haud ita multò post e vivis abiturum: moneri proinde ut pararet sese, eoque anno vitæ postremo animum a rebus humanis quàm maximè avulsam maiori, quàm antea studio, in officia pietatis, regnumque cæleste ijs comparandum intenderet: quo autem lumine mentem sibi illustratam, eodem & incensam sensit, tantamque illi amoris, & curæ rerum supernarum, accel-

accessionem factam, ut mortalia omnia, delictis propemodum vestigijs, ex animo incunctanter exciderint. Hoc Divinum responsum, quoad Mediolani fuit, tacitum tenuit: Romamque regressus, præter Vincentium Brunum, aliosque nonnullos suis dudum consilijs intimos, aperuit nemini. Proinde idem in publico habitus oris, qui antea, exterior in litteris diligentia eadem, eademque reliqua universa; unus duntaxat secretus in sinu amor non idem, quippe omnis a rebus hisce fluxis abstractus, sola æterna, ac mansura spectabat.

Hoc interim spatio Claudius Aquaviva universæ Societati Præpositus, comperto, Aloysium cuncta, quorum illi procuratio commissa erat, prosperè gessisse, e Galliâ citeriore in Urbem revocare animum adiecit: ne scilicet tantæ probitatis exemplo lectissima toto Orbe Collegij Romani Iuventus eius olim apprimè studiosa fraudaretur: quo nomine eiusdem Collegij Rector subiectæ sibi Iuventuti consultum volens a Claudio Aloysij reditum cupidissimè postularat. Cæpario negotium datum, ut Aloysius hæc de re certior fieret: quo nuncio S. Adolescens tam lætus fuit, quòd dudù idipsū in optatis habuerat, ut veritus futuram aliquā expletæ cupiditatis contumaciam, Bernardinū

Coll: R: Re
 Stor Al: re-
 ditū petit.

Redeundi
cupiditatē
suspectam
habet.

Quorsū ea
cupiditas
tendat.

Mediceum adierit, edoctumque, esse qui Romanam suam in Urbem reditum molitur, impensè rogarit, ut præmisso Sacro Numen supplex oraret, ne se hoc voto (si ita ad eius gloriam præstaret) potiri permetteret. Verū acceptis haud ita multò post ab ipso Claudio litteris, quibus regredi iuberetur, certus id Divinæ Clementiæ suis semper votis obviæ, fixum federe; summo gaudio est affectus: statimque plures ad veteres amicos epistolas scripsit, quibus & suæ redeundi lætitiæ, & quorsum ea tenderet, quidve in reditu potissimum sequeretur, edocuit: nimirum eosdem sibi virtutis educatores fore, a quibus prima semina se accepisse noverat, eaque nusquam felicius proventura, quam ubi eorum, qui sparserant amore incallescere, & sudore irrigarentur. Scilicet id unum in hoc negotio Aloysio cordi erat, non pravum aliquod Romanæ Urbis, ac domiciliij studium, quale leviculis nonnullis inesse cernimus, quos nimirum alienæ felicitatis, ibi maximè luxuriantis, odor alit, recreatq; propriâ destitutos. Aloysius enim Urbem, non ut in ea diù, ac iucundè viveret, sed ut brevi, ac piè moreretur, satis conscius appetebat.

Anno igitur a Virginis Partu MDXC, Maio ineunte unà cum Gregorio Mastrillo, aliisque
e So-

e Societate nonnullis viâ per Hetruriam proxima iter Romam versus inivit. Viâ labores, ac tædia, suo instituto Divinis commentationibus levabat: unde tamen interdum avocabatur a socijs, ut sibi etiam nonnihil ex ijs, quæ commentus esset, impertiret: cælestique Sapientiæ, quæ invidiæ angustijs opprimitur, communi cando, spatia laxaret. Vnum illud in eo itinere permolestum fuit, quòd nimio plus sibi a socijs ætate, atque autoritate gravioribus tribui, primasque semper deferri perspiceret: nec erat unde hanc a se acerbitatem, quâ nihil illi intolerantius, redimeret; nam quòd impensius honores deprecaretur, hoc alij magis dignum censere, ac studiosius deferre.

Vnicaitine
ris mole-
stia socio-
rũ officia.

Senas delato, Divæ Catharinæ Senensis Sacellum, ubi eius caput religiosè asseruatur, inuisere placuit: ibique cælesti Dape Petri Alagonæ manibus, cui operanti ministrabat, summâ cum animi sui voluptate refectus est. Inde rogatus, ut nostris Adolescentibus in sodalitiū Virginis coactis verba faceret, eosque ad virtutem, vitæque beatæ studium hortaretur; postquam se facturum recepit, horamque condixit, ad preces in odæum contendit, ibique veluti acceptis e Cælo, quæ ferret, mandatis, suum sese in Conclave abdidit, notavitque, ne

Verba facit ad Virginis
 fodales cof
 que ad re-
 ligioſā vi-
 ſā incendit

exciderent , ſumma duntaxat eorum capita .
 Innox alio nullo authore , libroque conſulto , quā
 horā conuenerat , in concionem venit , habuit
 que de honore , voluptate , diuitijs , ceteriſque
 labentium rerum mendacijs contemnendis ora-
 tionem adeo feruidam , atque incitatam , ut
 exemplo doctrinæ vim demonſtrante , illorum
 non paucis humana omnia deſerendi , ut reli-
 gioſæ militiæ nomen darent , cupiditatem in-
 cenderit . Huius poſtea orationis exempla cō-
 plura deſcripta ſunt , quò in eos , qui peterent
 (fuerunt autem permulti) diſtribuerentur . Is
 verò cui ipſum S. Adoleſcentis authographum
 obuenit , ſummo ſemper in pretio habuit , tan-
 quam inſigne eius pietatis monimentum . Fuit
 autem eius in dicendo character , uti ex alijs
 ſcriptis illius liquet , perpetuò planus , ac ſim-
 plex , qui Auditorem ad ſententiam perduce-
 ret , non detineret : ſiquidem haud erat igna-
 rus veritatis Euangelicæ quolibet ornati ele-
 gantioris tegi verborum apparatus , non ornati
 venuſtatem . Denique Senis relictis Romam
 peruenit , ubi uniuerſa Collegij Romani lu-
 ventus eum ſummo cum gaudio complexa eſt ,
 reditumque diu exoptatum æquè ſibi atque illi
 peramanter gratulata .

Al: in di-
 cendo cha-
 racter .

CAPVT II.

De summa Aloysij in Virtute
præstantia.

T primùm Romam attigit, Cæ-
pario suo salutato, *Sepelivi in-*
quit, mortuos meos; tempus mo-
net, ut mortalibus curis exuto,
sola ea vita cordi sit, quæ mor-
tis tela, eorum iactu sublimior,
non pavet: nec ita multo post Collegij Recto-
rem adit, eique scripta sua universa, tum quæ
ad Theologica studia, tum quæ ad salutem,
atque animi cultum pertinerent, defert. In
his accuratæ in D. Thomam commentationes
quædam erant proprio Marte conscriptæ, qui-
bus, uti mentis proli, se plusculum conciliatū,
ac paulò indulgentiorem animaduerterat, Sci-
scitanti verò Rectori, quid ita scriptis Theo-
logicis, iisque potissimùm, quæ suoapte ingenio
elucubraffet, se vacuum vellet; malè se metue-
re, ait, ne ea retinendo, quò minus ad Supe-
ros evolandi potestas esset, retineretur: nihil
iam ex rebus hisce mortalibus, præter unas il-
las lucubrationes, superesse, unde suæ liberta-
ti

stias elucubra-
tiones
Rectori erã
dit veritus
nimia in
illas pro-
pensionē

ti timeret : quidquid adhærere posset , maturè amoliendum censere ; ne mors abstractura cum dolore degluberet . Quo in genere illud quoque memoriæ proditum , solitum fuisse operam dare , ne apud Præpositos , ac Rectores ullâ ratione graciosus esset : molestèque admodum ferre , si quempiam ex ijs sibi æquiore m cerne- ret . Quin etiam gravioribus quoque authoritate viris probari , ac præ ceteris diligenti mirificè horrebat ; sat sciens hominum complexus , quò potentiorum , eò validiùs ad terrena detrahere , atque in humanis alta petitorios retinere . Hinc non modò eorum benevolentiam minimè captabat , veritus ne suæ laqueum neceretur ; verùm nec amore , officijsque respondere solebat , nec ullos æquè ijs prosequi , ac a quibus se contemni , aut minus curari crederet . Quare ead ad Aloysium promerendum una patebat via , despiciatui ducere , vel saltem negligere , ac transmittentis speciem præferre . Quod cum Rectoribus notum esset ; id , ut ei gratificarentur , studiosè curabant , nullo ut præcipui amoris indicio , nullâque re illum a communis iuris æquabilitate eximerent .

In usu familiari , qui illi cum nostris erat , cum antea semper facilis , comisque fuerat , tum vel maximè fuit hoc tempore , quo quidquid auste-

Egrè fert , se præ reliquis diligenti .

Via ad Aloysium promerendum dū speciè negligentis præferretur .

austeritatis reliquum foret, caritatis ardor mi-
rum in modum decoxerat, & mitigaverat. Cum
eos summâ benignitate, ac suavitate alloque-
batur, eoque illicio, ut minimè vellet, omnium
sibi voluntates adiungebat. Quare illum in
meridianis, & vespertinis post cibum eongres-
sibus certatim plerique omnes, uti de Divinæ
Naturæ, ac supernarum rerum præstantiâ, dif-
ferentem audirent, convenire: faterique non
pauci, se haud perinde in matutinâ unquam
precatatione, atque in eiusmodi sermonibus ad
cælestis gloriæ, & virtutis studium incensos. Si
quando tamen solus ab alio quopiam conveni-
retur, cui arcanos sui pectoris sensus tutò cre-
di intelligeret; tunc enimvero intimo, quo ure-
batur, incendio aditum referabat, vota que
sua, & mirifica cælestis Patriæ, Deique coram
contemplandi desideria educebat: idque tanto
sermonis ardore, ut socios veluti stupore tam
inuitati æstus defixos ad dandos ex imo pecto-
re gemitus, ac suspiria, quòd se tam procul
inde remotos cernerent, provocaret.

Hoc eodem tempore, quidquid ageret, dice-
retur, mentis aciem a præsentis contemplatio-
ne Numinis avocabat nunquam: cum enim
iam nihil Deo O. M. potius illi, atque opta-
tius esset, curæ nulli locum dabat, cui cum
Numi-

Hoc maxi-
mè tēpore
summa il-
li suavitas,
ac benigni-
tas.

Eius ser-
mones ad
studiū vir-
tutis exci-
tandū effi-
caces.

Divina præ-
sentia nuz-
quam illi
excidit.

Numine, ac Superis non conueniret: crebrius propterea supremis hisce vitæ diebus mente assensibus ita abductâ ingrediebatur, ut salutem impertientibus, minimè rependeret: quod potissimum usuueniebat, cum in exedrâ inambulans aliquid secum e Virginis Coronâ, vel Psalterio murmuraret: tunc enim vel in mediâ turbâ, perinde atque in vastâ solitudine, sæpè procumbens ea pietatis signa edebat, quæ cetero qui non nisi Cælitum conscientiam amant. Tanta porrò Divini amoris æstus incrementa ceperat, ut, quoties sacer aliquis Orator Diuinitatis laudes, eo præsentem attingeret, siue etiam alius quispiam in eam mentionem incidere; continuo, velut admoto materiæ opportuna igniculo, clausa pectoris flamma sursum erumperet, vultumque aggrèderetur. Tunc autem tam ingenti cælestis lætitiæ vi exuberabat, ut animo vix præ gaudio compos vocem nullam, utcumque conaretur, edere posset. Quod eum aliàs haud rarò, tum præcipuè accidit aliquando, ubi inter epulas à Lectore nonnulla de Divinâ aduersus homines caritate recitari audivit: confestim enim ingens sibi in pectore excitari sensit incendium, unde afflatus exarsit vultus, factâque tibi intermissione tantisper, dum vis remitteret, cessare compulsus est.

In turbâ
perinde, ac
solus præ-
cibus vacat.

Ad dei mentionem totus inardescit.

Vide mirum huius ardoris exemplum.

est. Ea res omnium, qui ad eandem mensam accubuerant, ora atque oculos evocavit: veritque assidentes, ne quâ corporis affectione laboraret, cupide rogitant, fatin recte, an verò aliquid obortum incommodi? Ille, inhibito vocis usu, nullum responsum dare, verùm, oculos deijcere, lacrymari, æstuare: pectus quoque unâ cum frontis venis ita intumescere, ut cuncti eius vicem solliciti, ne qua vena fatisceret, in metu essent: quare in eventum intenti, quorsum eruptura vis illa esset, suspensi opperiebantur. Tandem postquam diù eodem habitu hæserat, sub mensæ exitum vi, ac perturbatione depulsâ recreari visus est, paulatimque collectis viribus plenè restitui. Vbi verò a reliquis animaduersum, eiusmodi motus in Aloysio Divinæ caritatis impetu cieri; quidam eos de Divinis laudibus sermones, quò alieno igne nonnihil & ipsi incalescerent, delecta operâ iniiciebant: alij haudquaquam sustinentes calorem sibi ex alterius rogo creari, si quando in Divini Amoris erga hominum genus mentionem delaberentur, illico medium sermonem abrumpere. Integram horam in dies singulos hoc postremo vitæ anno rerum salutarium lectioni dicaverat. Ducebatur autem plurimum ijs libris pervolvendis, qui sum-

mæ

mæ aduersus Deum caritatis absolutionem, perfectionemque edocerent, quos inter ea erat Epistola, quæ unâ cum D. Bernardi operibus circumfertur inscripta *Ad Fratres de monte Dei*, quam toties, tamque accuratè versauerat, ut propè integram memoriâ custodiret: ne verò facile, quæ legisset, effluerent, potiores sententias in commentarium retulerat, ratus eodem stylo, quo in chartâ, etiam in mente altè illas exaratum iri.

Eius cubi-
culi angu-
stia, &
squalor.

Quarto iam anno (is erat a Virginis Partu MDXC) Theologici studij incunte, iussus est a Collegij Rectore in cubiculo solo, ac sine contubernali commorari. Ille, tamen si idem iuris cum reliquis habere cuperet, nihilque præcipui; tamen ut unâ operâ, & Obedientiæ, & Paupertatis studio satisfaceret, id egit, ut sibi obsoletum quoddam domus gurgustium, sublimè ad tectum positum, permitteretur: quod cum tetrum, humile, ac situ squalidum, tum usque adeo angustum erat, ut ultra lectulum, sellam ligneam, & scabellum ponendis ad præces genibus (quo tamen ad mensæ scriptoriæ munus duntaxat abutebatur) aliud caperet nihil. Tantum luminis e tecto in exiguum hiantem foramen derivabat, quantum ad ostendendum hospitij squalorem, ac paupertatem satis esset:

effet : nemini propterea ex ijs , qui litteris vacarent , huiusmodi cubiculum , seu antrum Musis , ut ita dicam , exitiale , dari consueverat . Ille eò libentiùs accepit , quò Divinæ contemplationi ; omni avocamento sublato , opportunius fore intellexit : cumque ibi latitantem aliquando Præses inuiseret , supramodum hilaritatem , ac præ lætitiâ gestientem reperit , quòd in exiguo illo tugurio quidquid in Orbe , maximum , atque optimum foret , nullâ factâ ab angustijs , nisi rerum interpellantium , atque avocantium diminutione , potiri daretur .

Denique extrema hæc ætatis tempora ita omnes virtutis , ac probitatis numeros impleverant , ut permulti ijs temporibus æquales iururando negaverint , ulli unquam ex domesticis contigisse , ut illum in aliquam ex levioribus culpis prolapsum cernerent . Quod etiam plus admirationis habet ex eo , quòd ab eius familiari , cui binos ferè annos unum , & commune cum illo conclave fuit , proditum est : is enim pariter iuratus refert , cum utrique a Rectore permissum , mutuis ut inter se officijs amicè commonerent , ubi alterum quid peccasse alter deprehenderet ; nunquam sibi per id omne tempus univèrsa Aloysij ob oculos habenti , quidquam compertum , unde vel minimæ no-

xæ

Eiusdè in eo hilaritas,

Biennij cõ tubernalis nullâ in eo noxâ observare valuit.

Eius confessiones excipienti obiurgationes erant.

Sacerdos ab eius consuetudine ob reverentiam abstinere.

Mori cupit nondum Sacerdos.

xæ reum credere posset. Fuit præterea qui confitenti aures dare solitus affirmatè scripsit, toties Christianæ Institutionis Doctorem, suæque obiurgatorem socordiae sibi auscultare visum, quoties ad eum in Sacram Confessione audiendum accederet. Alius Sacerdos, idem & Orator haud vulgaris, tam sublime Sanctimoniae culmen usque adeo venerabatur, ut perinde, ac si rei caelestis, ac propè Divinae conspectum minus ferret, nunquam ei sese adiungere, eumque alloqui ausus fuerit: tamen id maximè cupientem occasio sæpius inuitaret.

Antequam supremo illo, cui tandem succubuit, morbo tentaretur, per aliquot menses tam vehemèti beatæ apud Superos vitæ desiderio tenebatur, ut ferre vix compos, crebris illud de morte sermonibus lenire studeret: fuitque per eos dies solitus dictitare, optatissimum sibi fore iuvenem necdum Sacerdotio, quo brevi esset initiandus, præditum, letho intercipi. Ita enim a reddendâ ratione complurimum negotiorum, quæ Sacerdotij munus, & longa dies exaggerant, se immunem fore sperabat: nec dubium erat, pauciorum criminum conscientiam mortem nostris aculeatam, atque horridam culpis multo terrore exarmatum iri. Quam autem occasionem Deus votis eius ac-

com-

commodaverit, obtuleritque, proximo capite
persequemur.

CAPVT III.

Gravi Morbo, Aegrotis ministrando,
corripitur.

Nno insequenti, quem Æterna
Numinis Providentia Aloysij
funeri Æstinaverat, frequen-
tissimæ mortes ex annonæ ca-
ritate Italiam propè omnem
infestam habuere. Romæ ve-
rò, quò maiorem pauperum vim spes alimonix
undique conuocarat, ita mors grassabatur, ut
pestilentix munus fames auspicaretur: tam-
multos cernere erat annonâ ingruente fa-
mis atrocitate peremptos. Hanc benè de alijs
merendi occasionem nacti Societatis Patres eò
curas omnes, & cogitationes conuertunt, ut
ad animorum salutem procurandam, corporù
curatione sibi viam munirent. Nullâ enim re
æquè aliorum animi nobis adhæserat, atque ad-
hibita sibi amicitissimis, cognatisque corpori-
bus misericordiâ. Ergo sublevandis inopum.

Mortis oc-
casio.

Officia pie-
tatis a PP:
Soc: erga
pauperes.

V mi-

miserijs omnes certatim vel suo, vel precario
 commeatu graves totâ Vrbe volitare, egentes
 conquirere, solari, reficere, vitæque præfenti
 quodammodo restitutos ad æternam salutaribus
 consilijs, atque adhortationibus comparare.
 Eòdem Claudius Aquaviva univærse Societati
 Præpositus maximè omnium incubuit: ratus
 enim haud commodè quenquam præesse ardua
 sequentibus, quin & idem præiret; cum suos
 omnes alijs atque alijs Urbis Nosocomijs descri-
 psisset, ipse ad ea agmen ducere, atque infima
 quæque plenaque periculi ministeria subire nõ
 dubitabat: sic prorsus ut ne elephantiacis qui-
 dem sese adiungere, ac ministrare temperaret.
 Quin etiam, ut latior nostris, in quo virtus ex-
 currere, atque exerceri posset, campus pateret;
 novum de suo aperiri, ac sustentari Valetudi-
 narium iussit. Quo tempore, cum suam quif-
 que partem, cuius tutandæ reus esset, impigre
 obiret, Aloysius vim suæ caritatis latè expli-
 cuit. Ac primò quidem crebrò per Urbem sti-
 pem ostiatim corrogare est aggressus, idque
 tantâ alacritate, ut obvios quosque admiratio-
 ne defixos sisteret; propterea quòd eâ lætitiâ
 mendicum diffluere cernerent, cuius summâ
 inopiâ opulentissimi quique laborarent. Vene-
 rat Florentiâ per eos dies negotij cuiusdam a-
 pud

Cl: Acqu:
 Elephãtia-
 cis mini-
 strat.

pud Pontificem procurandi causâ Ioannes, vir de Gente Medicâ princeps. Hunc Aloysio vetus a primâ ætate, ac diurna consuetudo mirificè conciliaverat, summâque necessitudine, ac benevolentia iunxerat. Quam ob rem cum se officioso Principi haud vulgariter obstrictum intelligeret, a Provinciæ Præside, illum ut salutatam iret, veniam rogavit, hâc tamen lege, ut trita atque obsoletâ amictus lacernâ, item manticâ onustus eius in conspectum veniret: quod duplici de causâ ab se fieri significavit; altera, ut inopum angustijs de illius notâ munificentia opem ferret; altera, ut Christianæ pietatis quæ in eo olim semina deprehenderat, illâ rerum humanarum despicientia, foveret, excitaretque. Itaque veniâ exoratâ utroque voto positus est: nam & Princeps haud modicâ pecuniam in pauperum usus erogandam tradidit; & eo aspectu prænobilis Adolescentis in mendicitate hilaris, commotus, suæ ingemuit, humanæque omni amplitudini, quam supernâ luce collustratam ita Sanctis viris decolorari, ac vilescere cerneret: tum miris laudibus Beati Adolescentis demissionem prædicare, ceteraque eius gesta olim sibi comperta in Cælum, tollere minimè cessabat.

Porro cum ægrotis operam daret, usque a-

V 2

deo

Inuist Io:
Medicem
trita ami-
ctus veste,
& manti-
ca onustus

**Eius exē-
plo Tibe-
rius Bon-
dus mor-
tis pericu-
lum negli-
git.**

**Al: Tiberij
vitam sua
redimere
sup. t.**

deo eius exemplo ceteri permovebantur, ut Ti-berius Bondius unus ex eius socijs in solito actu illius aspectu succensus, non labori, non periculo parcens, omnium foeditissimis, maximeque destitutus ministrare gauderet: monentibus vero, diligentius sibi cavendum, quod morbus contagione vulgaretur, Aloysium opponebat, cuius contentione pudor esset, vilem animam ei periculo subducere, cui tam nobilem Aloysius Christi causâ obiectaret. Quare cum Tiberius in eo ministerio sibi haudquaquam temperandum duceret; paucis diebus luc correptus interiit. Eum verò ubi Aloysius supremo morbo conflictari vidit, amico astanti, quam libens, inquit, Tiberij vitam, vicariâ morte redimerem: certa enim nunc spes mihi foret, a Deo minime repudiatum iri eam animam, quam eius causâ profunderem: quid me verò futurum sit, si alio mortis genere occumbam, mihi prorsus ignotum. Eâdem postea vi morbi plures ex eius socijs absumpti sunt, & prodigio simile, quod non omnes: nam quâcumque plânè oculos conijcerent foeta omnia mortem intentare, atque adeo exhalare videbantur. Vbi-que vel moribunda, vel extincta corpora sanie, taboque fluentia occurfabant: undique luctus, clamorque opem implorantium, quam sæpè cū

nemo

nemo ferret, alijs contactum metuentibus, alijs in diversum vocatis, doloris vi quidam lectis delapsi ad terram exanimis defluebant. Aliqui in insaniam acti, cum fugam meditarentur, scalarum gradibus in præceps delati extinguebantur: cumque alios aliud lethi genus exciperet, ac mu tiplex mortis occurfus, validos deterreret, Aloysij animum Cælestis Patriæ desiderio flagrantem erigebat. Inde nullo discrimine ægros omnes complecti, recentibus lectum sternere, vestimenta detrahere, pedes abluere, osculari, ad humillima quæque demitti. Idem eius exemplo tacti impigrè præstabant sociorū reliqui, sese per summam sui negligentiam iactantes quòcunque desideraret ægrotantium salus: verum obseruatum est, Aloysium ægrorū semper fœtidissimos, maximèque ulcerosos solum sibi deligere; iisque, hæerere, blandiri, ministrare, cibum atque item potum, si fastidirent, commendare, si sumere per se non valerent, in os indere, curatisque corporibus, mentem cælesti doctrinâ imbuere. Simul illud admiratione non vacat, quòd quibus ceteri laboribus frangerentur, ipse constantiam aleret, augetetque: quam tamen solito firmiorem, coniunctamque cum incredibili laborandi cupiditate ipsemet demiratus, Roberto Bellarmino

Pia eius ad
uersus æ-
gros maxi-
mè ulcero-
sos officia.

mino indicavit, eamque sibi argumēto esse
 suggestit, haud procul suum ex hâc vitâ exitum
 fore; finem quodammodo ex velocissimo ad se-
 des Supernas motu suspicatus: tamen clarior
 eius rei notitia aliundè oborta minimè illi hâc
 de re dubitare permiserit, uti alibi memoravi-
 mus.

Tiberio Bondio, cuius antea meminimus,
 vitâ functo, alijsque socijs compluribus morbi
 contagione, vel extinctis, vel in extremum dis-
 scrimen adductis, Collegij Rectori in mentem
 venit, ceteris, quorum minus firma valetudo,
 id periculi cavere: quare Aloysio denuntiat,
 Nosocomio in posterum abstineat, ne ut pau-
 cis profit in præsens, omnibus in posterum sit
 defuturus. Paruit is quidem; verùm haud mul-
 tò post Divino instinctus afflatu, quo dudum
 ad Superos vocabatur, instare cœpit, ne bea-
 tâ ceterorum sorte, atque opportunitate sese
 Numini devovendi fraudaretur: quod cum ite-
 ratis precibus urgeret, id duntaxat indultum,
 ut aliud Valetudinarium ad Palatij radicem,
 cui a Consolatione nomen, obiret: ubi nimi-
 rum excipi minimè consueverant, quorum a
 contagione periculum immineret. Verùm quia
 pestilentia ingruente faciliè omnis in luem
 morbus corrumpitur; eodem valetudinis gene-
 re

Nosoco-
 mio prohi-
 bitus repe-
 tēdi veniā
 precibus
 obtinet.

Inde gravi-
 ter aggro-
 tat,

re ipse quoque tentari cæptus, graviter, ac
 periculosè paulò post iacere compulsus est. Si-
 mul, ac morbo sese urgeri sensit, suspicatus
 supremum illum adesse, quem divinitus brevi
 affuturum Mediolani didicerat; incredibile
 dictu est, quàm ingenti gaudio efferi, ac ni-
 miâ voluptate gestire cæperit. Vbi tamen cre-
 scere sibi in dies, & paria cum periculo incre-
 menta capere, moriendi cupiditatem sensit; ve-
 ritus, ne modum non servaret, Robertum Bel-
 larminum, cuius nutu, arbitrioque sua omnia
 componeret, consultum voluit, nunquid ab se
 in tam vehementi mortis desiderio offenderetur?
 resposum fuit, Deo offensionem esse non pos-
 se, eum a nobis supra vitam, quâ nihil carius,
 iucundiusque, diligi: nec visendi, fruendique
 Numinis desiderium modum egredi posse, cui
 modus esse, nequaquam debeat. Quo audito,
 tunc demum æternæ vitæ cupiditati fræna la-
 xavit, adeo ut nihil nisi beatarum Mentium in
 Cælo ævum mente, atque animo agitare.

Eò brevi pernicialis morbus evasit, ut septi-
 mo die (qui de salute decernere vulgo creditur)
 suprema denunciaret. Quare sacris Omologe-
 seos, atque Eucharistiæ mysterijs ultrò accer-
 sitis, ac ritè peractis, Divino Chrismate a-

Quod ni-
 mio mor-
 tis deside-
 rio tenere-
 tur, religio-
 ni habet.

Sed a Belli-
 ca eximie-
 tur.

Sacris my-
 sterijs ad
 mortem
 munitur.

Bernardino Rosignolio, qui tunc Collegio præerat, delibutus, universis circum collacrymantibus mortem æquo, libentique animo opperiebatur. Interea quia crebrò ab amicis vitio sibi datum succurrerat, quòd plùs nimio sese corporis afflictationibus discruciasset, prædictumquè futurum, ut in extremo spiritu maturaræ sibi mortis scrupulo angeretur; ne metum hunc pietati exitialem suâ morte obfirmaret, Rectorem rogavit, ut palàm omnibus ediceret, nullâ se huiusmodi tunc anxietate premi, propterea quòd nihil, nisi eorum, qui præessent, vel authoritate, vel permisso unquam egisset: quin dolere magis, ac nonnihil sibi religionis esse, quod plura neglexisset, quorum fortasse copia, si posceretur, facta esset. Ad hæc si quid unquam præter morem, atque institutum ab se factum animadvertissent, ne inde offensionem, aut violandæ disciplinæ documentum caperent: certum enim sibi esse, nullâ neglectæ legis, aut domesticæ consuetudinis conscientiam teneri: sed si quando a communi viâ aberrare visus esset, id eius iussu, qui domui erat Præpositus, effecisse, legemque in tabulis mortuam prætergressum, ut viva in sequeretur. Quo audito, Patres universi, ceteraque iuvenum turba, quæ conclave oppleverat, obortis lacrymis

Declarat,
se nullo
scrupulo
ob austeri-
tatem adhi-
bitam teneri

Itè quod
regulam nul-
lam violaverit.

erymis præclarissimi exempli iacturam mox, uti rebantur, faciendam lamentabili comploratione prosequerentur.

Sub hæc ingreditur ad Aloysium Io: Baptista cognomento Carminata, universæ Provinciae Præfectus; quem intuitus Adolefcens, seriò rogare cæpit, potestatem sibi permitti, pro eo, ac meritis in omni vitâ superiori esset, flagello in sese animaduertendi: subridenti verò, abnuentique Præfecto, eò quod tractando flagro adeo viribus defectus minimè par esset. Illud, inquit, saltem liceat, ut alius quilibet me a vertice ad talos pro merito probè contundat: cui ille, si infligendis, inquit, verberibus sat virium non est, quoniam pacto perferendis erit? Deinde qualis isthæc pietas, alios ad tantum impietatis aduocare, atque in id discriminis adducere, ut animam agenti fatum properantes, sese ad sacros Ordines, & ministeria ineptos reddant? His dictis, pro suâ Aloysius ad omne imperium facilitate, acquieuit. Mox, id unum, inquit, Pater haud abnuas peruelim, ut nudâ humo cubanti mortem opperiri liceat: quod, tametsi prudenter ab altero negatum, fructu suo minimè caruit: documento cunctis relicto, Christi Crucem tota vitâ sublatam in morte non abijciendam, sed subeundam.

Ingens

Mortis, proximus facultatè petit, ut valet.

Deinde ut mortè humi iaceret excipiat.

Alijs me-
tuentibus
ille sperat
se moritu-
rum.

Ingens erat omnibus metus, parque illi spes,
eum diem ætati postremum fore: verùm aliter
Superis visum, placuitque strenuo militi novas
vires sufficere, quò tam nobile cum morte cer-
tamen diutiùs traheret, pluraque virtutis docu-
menta spectantibus daret.

CAPVT IV.

*Morbo in hecticam febriculam disceden-
te, unam atque alteram Episto-
lam Matri mittit.*

Falso spar-
gitur eius
mors.

Um Romæ Aloysius in extre-
mis ageret, Fama, quæ rerù
amplificationibus plausum ca-
ptat, Cassilionem usque per-
uaserat, Aloysium diem suum
obijisse: fuitque rumori, quan-
quam sine authore vaganti, fides non modica:
iamque propterea Mater, ac Rodolphus ger-
manus eius funeri pro suâ benevolentia, ac li-
beralitate iusta persolui curaverant: cum su-
bitò certissimis nuntijs affertur, adhuc super-
stitem esse, mortisque periculo seu Medicorù,
seu Numinis ope subtractum lentâ febriculâ di-
stineri.

stineri. Quâ ex re ita lætus fuit Rodolphus, ut non potuerit, quin ademptum sibi aureum torquem, atque in partes distractum in astantes præ gaudio dispertiret.

Rodulpho: cō-
perto Al:
vivere tor-
quē aure si
dispertit in
astantes.

Vbi verò prima illa vis morbi, quæ Aloysium in ultimum discrimen adduxerat, non nihil remisit, dataque ei laxior ad sui funeris apparatus dies, unas atque alteras in suæ pietatis argumentum Matri litteras dedit: quarum prioribus eius vicem nescio quid aduersi patientis miseratus, dolorem sedare nititur, hortaturque, ut humana omnia æquè, ac suam ferat humanitatem: nec rebus aduersis ab exilio pellentibus succensendum, sed gratias habendas putet. Mox docet, se ante aliquot dies eò loci fuisse, ut iam iamque beneficium longè omnium maximum manu tenere sibi videretur, mortem nimirum vitæ potioris ministram: Divinæ tamen clementiæ libitum, exitus diem proferre, quò cunctis rebus arduo, ac periculoso itineri opportunis instructior discederet: lentam sibi interim hæsisse febriculam, cuius cunctatio, ac difficultas Medicos expectatione, metuque suspensos detineret: se verò omni securitate frui: eaque identidem spe oblectari, brevi futurum, ut beatissimum, ac sempiternum cum Deo ævum degat, patriamque sedē bono-

Matrē per
litteras cō-
solatur.

Securū in
morte, &
futura spe
lætum se
proficitur.

bonorum omnium, quæ hic rara habemus, & peregrina vulgò dicimus, coram agnoscat, Eandem ipsi spem solatio pro maternâ aduersus se caritate futuram confidere. Quapropter rogare etiam atque etiam, obtestarique, ut suis, aliorumque, quos Superis gratos noverit, precibus curet, se a Deo hinc criminum veniâ donatum, ijsque præsijs munitum discedere, quibus aspirare liceat, quò vota sua universa iam pridem præmiserat. Postremò omnem a Deo in extremâ paginâ Matri prosperitatem precatus, litteras claudit.

Alteram Epistolam morti proximus exaravit, quâ Parentem simul, ac certum sui obitus diem divinitus accepit, valere iussit. Ea latine reddita sic habet.

Aloysius Marthæ Parenti S.

Deus O. M. suo tibi numine adsit, tuaque fortunet, optima Parens. Litteræ tuæ viventem adhuc in terrâ hâc mortuorum tumulo me repperunt, sed iter iam ingredi paratum, fugamque in regionem illam viventium adornatam, ubi vita in tuto posita æternis duntaxat Deo honoribus persolvendis vacat. Dudum me hinc profecturum fuisse rebar: sed nimirum, ut prioribus ad te litteris perscripsi, febris in medio

Posterior
Epistola,
ubi pariter
mira elu-
cet securi-
tas.

medio æstu deferuescens, assidua me quidem illa, sed leuior multo ad diem usque Christo in Cælum ascendenti festum deduxit. Exinde ingens humorum e capite defuentium vis pectus aggressa febrim ita concitavit, ut pleno iam gradu ad optatissimos cælestis Patris æplexus, ubi sempiterna me quies excepiet, ire pergam. Atque ita diversi sermones de meâ valetudine, illuc dissipati, quemadmodum, & ad Rodolphum pariter scripsi, facillè cohærent. Quod si Christianæ caritatis est, Paulo teste, *Flere cum stentibus, gaudere cum gaudentibus*, granditate gaudio cumulatai puto, quod me eo divinitus beneficio auctum cernas, ut ad illa properem gaudia, quorum magnitudinem per summam in immentum auget æternitas securitate præsumpta. Equidem, narro tibi, vix sum mentis compos, cum in Divinæ Benignitatis infinitum sine fundo, & littore oceanum abripior, atque eâ præsertim cogitatione defigor, me haud unquam interiturâ quiete protam exiguo, brevisque labore donatum iri: simul illud magnopere detinet, quod ad summum bonorum omnium fontem inuner, is, qui eius inquirendi tantâ semper negligentia obtorpui: fructumque lacrymarum, quas tam parèe fudi, immortalẽ gloriam, ac voluptatem sim accipiturus.

Rom. 12.
15.

Matri interdicit, ne suum obitum lacrymis profequatur.

pturus . Cave propterea , Mater, si me amas, infinitæ huic benignitati iniuriosa sis : & certè fueris , si me veluti mortuum lamentis profequare , quando beatam apud Superos vitam agam : ubi tuis commodis, atque utilitatibus plus longè seruire licebit , quàm unquam hic degenti licuerit . Non diu ferendum nobis hoc desiderium : mutuum conspectum supremus ille, locus restituet , ubi unà cum nostræ libertatis vindice Christo coniuncti liquidissimâ pariter , ac iucundissimâ voluptate ex dulci eius laudum concentu derivatâ perfruemur . Haud dubiè faciles Divinis monitis aures dabimus, Deoque sua beneficia apud nos collocata , & gratias exigenti alacres referemus; si nulla nos sâguinis, & propinquitatis ratio transuersos egerit . Ita pariter omnia eius facta probantes non aliam ob causam id, quod antea largitus fuerat, ab eo revocari censebimus , nisi ut munitissimo in loco nullis periculis peruiso reponatur : ijsque bonis affluat , ad quæ se maximè porrigere queat hominum nunquam hic expleta cupiditas. Hæc eò pertinent , uti apud te , ac reliquam familiam eo loco hæc mea discessio sit , quo acceptissimum quodque munus : utque fretum hoc perangustum transmissuro precibus maternæ sollicitudini paribus adsis , donec litus illud de-

tur

tur contingere, ubi meas omnes rationes, spesque locatas iandudum habeo. Quæ simul eâ de causâ scripsisse iuvat, quia nulla mihi potior via pietatem in te meam, natique officium ostendendi offerebatur, quam si in extremo spiritu reliqua omnia oblitus tui meminissem. Vale, & mihi fausta precari nunquam omittas. Româ iv. Id. Iun. A. Dom. MDXCI.

Eius in
matrem
pietas.

Utramque Epistolam libuit hic exhibere, uti religiosis hominibus esset, unde documentum caperent, summæ aduersus Deum caritatis cû debitâ parentibus benevolentia conciliatæ. Hos enim, si Sancti huius Adolescentis exempla sequuti, eo amore prosequamur, quo Primitivorum Parentis simulacra decet; certa spes est, nostram in Deum caritatem auctum iri, non imminutum: quemadmodum adhibita sacris iconibus reverentia auget erga Numen, quod referunt, non minuit obseruantiam. Haud aliunde autem planum nobis erit, num amor, quo Parentes diligimus, hæreat in luteo illo simulacro, an porro pergat in Deum; quam coacti alterutrum deserere, tam libentibus animis Deum parentibus præoptamus, quam qui pro fœtali Christi effigie ipsum exemplar cælesti fulgore, atque elegantia præditum adipiscitur. Eiusmodi amore Aloysium Deum, ac pro-

Dei, ac pa-
rentum ca-
ritas quo
pacto ab
eo conci-
liata q

ina euit
quodam
odori
simile
et dicitur

pinquos

pinquos prosequutum, liquidò ex utrâque Epi-
stolâ discimus: cuius proinde qui vestigijs infi-
stat, illi & parentes summo, quo naturâ debet,
& Deum omni, quo divinitus iubetur, amore
complecti sine ullâ utriusque officij dimini-
tione licebit.

CAPUT V.

Eius in inualetudine acta.

Eius ani-
mus corpo-
ris morbo
minime
infectus.

Ese & virtuti in lectulo locum
præclare ostendit Aloysius ex-
tremo hoc aduersæ valetudinis
tempore, ubi quicquid ab eo
dictum, actumque indicio fuit,
animi constantiam, nihil car-
nis contagione, factò olim cum eâ divortio,
labefactatam: quemadmodum mortalium ple-
risque usuvenire cernimus, quibus mens omnis
in carnem abdita, eius morbis infici consuevit,
virtutemque exhibere æquè atque corpus ægro-
tantem. Cum igitur febris illâ ingens, quâ an-
tea correptum memoravimus, protinus deser-
buisse, tres ipsos menses in hæticam tenuata
Aloysium exercuit, sensinque artus depasta ita
deiecit, fregitque, ut ad extremum confecerit.

rit.

rit. Hoc verò tempore quò magis corpus morbo detritum attenuaretur, eò magis ad animi constantiam, mentisque venustatem prodendâ perspicuum fieri videbatur. Nonnulla ad exemplum præclara de tam multis, quæ toto valetudinis tempore gessit, dixitque, hic attexere libet, ut ex ijs cetera, quæ brevitati condonanda duximus, æstimare liceat.

Principio (omissis quæ in extremo tertio huius partis capite retulimus) simul, ac morbo ingravescente, lecto sese, ac manibus Medicorum permisit, stratum reperit, cui rude admoldum ex crasso velamine conopæum, ægri cuiusdam senis ad usum, erat circumdatum: ille religiosæ metuens paupertati, quam supervacanea operimenta non fovent, sed obruunt; statim a Rectore petijt, ut, conopæo sublato, reliquorum in morem iacendi sibi copia fieret. A quo cum responsum tulisset, sui gratiâ id minimè positum: tam vile præterea, ac nullius ponderis esse, ut Paupertatem insignire, non gravare posset; dicto audiens nihil contra est ausus. Eodem pertinet, quod cum Ægrorum Minister super mensam lecto adiacentem faccari fragmen posuisset, itemque modicum expressi, concretique ex glycyrrhizâ liquoris, quæ vulgo balbutienti regolitia dicitur, ut utrū

Animi nitor corporis attenuatione pellucet.

Conopæi lecto sub moveri regat.

X

mal-

Glycyrrhi-
zā saccaro
ob studiū
paupertatis
præfert

mallet asperatis rheumate faucibus remedium
faceret : ille glycyrrhizam , saccaro omisso,
usurpavit : rogatus quid ita vulgare medicamē-
tum nobiliori præferret ; Paupertatem obiecit,
cuius esset exquisita nimis , ac sumptuosa medi-
camenta , veluti parata sibi venena , devitare.

Sub idem valetudinis initium ipsi unā, atque
alteri similiter laboranti similis potio ex Medi-
corum præscripto sumenda erat : cumque alter
nauseæ vitandæ , ut fit , cuncta sibi præsidia
quæreret , ac præsertim , hausto perquam ce-
lerrimè poculo , molestiam æquè , ac potandi
tempus contrahere studeret ; Aloysius contra
præcipuam medicinæ salubritatem , ut quæ ad
animum pertineret , in odoris , saporisque gra-
vitate statuens, protrahere quàm diutissimè pos-
set , ac veluti per otium , & voluptatem idem-
tandem potando subsistere , ne ulla molestiæ pars
per inconsiderantiam inuoluta transmitteretur ;
nullo tamen interea offensionis indicio astanti-
bus dato .

Ingratam
portionē le-
te haurit,
ut longio-
rē mole-
stia sētiat.

Devotè se
peste cor-
reptis .

Cum famem in dies increbrescentem pestis
eo anno sequutura timeretur ; a Claudio Aqua-
vivâ ad se salutandum ingresso fieri sibi pote-
statem poposcit , uti voto sese nuncupato ob-
stringeret , si a morbo conualesceret , peste cor-
reptis ministraturum : id autem votum antequam

conci-

conciperet, solvere aggressus, ubi nimirum Nosocomio iam pestilentiam foeto operam navavit; mox Claudij permisso conceptum morbo obitum persolvit. Constat enim Mutij Vitellij (is est, qui Claudio in Societatis Praefecturam successit) testimonio publicis tabulis consignato, eum inde aegrotandi occasionem sumpsisse, quod Aegrum, & unam cum eo pestilentem, quo tenebatur, morbum, solitam benignitatem fuerit complexus. Nec defuere qui Aloysij exempla sequuti pari sui capitis devotione, vitam pulcherrimam hoc mortis genere honestarint. Quin & recenti fama accepimus, in proximam pestilentiam, quae hisce temporibus Germaniam, ac Pannoniam funestavit, supra nonaginta nostris Patribus simili exitu Societatem illustrasse: plures etiam, ferè ad biscentum, affectis ministrare permissos, longè plures id ministerij postulantes repullos, uti Io: Paulus Oliva Societati universae, cui praefuit, datis hac de re litteris testatum reliquit. Haec autem eò dixerim, ut rei ab exercitu tam benè gestae, ac victoriae partae, sua laus Duci tribuatur, quem non aequalibus modò, verum etiam posteris praetuit Aloysius.

Haud rarò duo Ecclesiae Romanae Purpurati Roboreus, & Scipio Gonzaga propinquitate

Votum nequidum conceptum solvere aggreditur, conceptum morbo obitum persolvit

Supra 90 e Patrib: Soc: peste correptis ministrantes obeunt, an. 1679 & 1680.

Duo Fur-
purati sæ-
pe ad eum
veniit sa-
lutaribus
eius moni-
tis illecti.

Sc: Gonz:
podagricus
deferri se
ad eum iu-
bet seruo-
rum mani-
bus.

ms. 3116
25. 47. 2.
1. 48. 2.

te cum eo coniuncti ad illum ægrotantem inui-
sendum per hæc tempora accedere : quos ille,
salutaribus de futurâ , ac beatâ vitâ sermoni-
bus detinere solitus erat : & quidem tantâ illo-
rum iucunditate , ut indicanti Rectori , non
esse cur ipsi tam frequenter accederent , tan-
tumque incommodi subirent , quos se de Aloy-
sij valetudine , prout res moneret , edoctrum
polliceretur ; negarint sibi licere tam sanctæ
consuetudinis fructum negligere . Atque hoc
maximè nomine in Aloysium affectus erat, om-
nique illum studio complectebatur Scipio Gon-
zaga, qui cum podagræ doloribus ad eum, quò
minus venire posset , prohiberetur , seruorum
manibus ad eius lectum deferri curabat: ac tan-
diu cum eo de divinis rebus , tamque iucundè
colloquebatur , ut inde divelli vix posse crede-
res . Huic aliquando Principi ab eius propè
ore pendentem , ac dictis intento, cum de instan-
te sibi morte sermonem instituisset , præclare
secum agi significavit , quòd cum id esset æta-
tis, ex infinitis huius vitæ periculis, ærumnique
eriperetur , ac penè ante pugnam evocaretur
ad coronam : hanc verò ipsi potissimum, secun-
dum Deum se acceptam referre , ut cuius opè
arctis, quibus domi tanquam in custodiâ habe-
batur , vinculis exutus , ad eam sibi comparâ-
dam

dam evolare potuisset. His commotus Princeps, obortis lacrymis, se potius eius studijs, officijsque in perpetuum obstrictum fatebatur, ut quem licet natu minorem potioris vitæ Parentem, morumque Magistrum agnosceret. Mox subijciens quanto sibi eius dicta, factaque semper emolumento fuerint, palàm testatus est, nunquam se in eius congressum, colloquiumque venisse, quin insuetâ quâdam animi tranquillitate compositus discesserit: proindè ægerrimè eius iacturam, si quando futura esset, laturum. Postremò illud in digressu sat graviter adiecit, certum sibi esse, in universâ familiâ Gonzagâ a primâ eius origine, æquali præditum felicitate exitisse neminem: scilicet iure, ac meritò quemadmodum in futurâ vitâ, ita etiam in præsentem parem Sanctitatis, ac felicitatis modum decernens: cum enim utrobique Deus mentes, quas insidet, & sanctas, & felices per se ipse præstet; tam nequit beata vita sanctæ impar esse, quàm Deus sibi impar esse non potest.

Ægrotabat per hæc eadem tempora Ludovicus Corbinellus de Collegio Romano, quod opulentissimo auxerat patrimonio, optimè meritus, vir ætate iuxta, ac pietate gravis, cui erga Aloysium magna erat animi propensio, & par huic, ac mutua erga illum voluntas:

X 3

proin-

Idè Scipio
obortis lacrymis eū
vitæ potioris parentē
vocat.

Idè pariter
Al: omnium
e gente Gonzaga
felicitatē
suum putat

Ludovicus
Corbinellus Al: amicissimus.

proinde utrique hoc tempore mos erat, qui salutem suis verbis nuntiarēt, habitumque requirerent, singulis ferè diebus ad alterum allegare. Igitur Ludovicus cum morbo in dies ingravescente urgeri se ad exitum intelligeret, octavo ante obitum die ægrorum Ministrum oblectatur, uti Aloysium iam virium defectione ingredi inualidum ad se gestare velit: eam siquidem opinionem apud se Aloysij integritatem obtinere, ut in eius præsentia non modicum vel morbo levamen, vel morti solatium fore statueret. Morem gessit Minister, ac minime repugnantem Adolescentem vestibus indutum ad Senis conspectum suis ipse manibus gestavit. Incredibile dictu est, quantam homini voluptatem hic aspectus attulerit, quantaque mentis veneratione, ac vultus hilaritate illum exceperit. Postquam verò diu colloquuti mutuam sese adhortatione ad fortiter aduersa ferenda, Divinæque voluntati obsequendum incitarunt; Agè, inquit Senex, mi carissime Frater, iam cernis, me haud longè ab interitu abesse, eoque abs te ita brevi seiunctum iri, ut spes nulla te in vitâ revisendi reliqua sit. In hoc igitur vitæ exitu unum te a me exorari maximè velim; uti scilicet, antequam hinc abeas, salutiferæ Crucis signo me communicum relinquis. Hoc audito

Rogat ut
ad se egro
tantè Al:
deferatur.

Eius præse
tia Senex
mirificè le
tatur.

Signo cru-
cis se com-
muni po-
stulat.

dito erubuit Aloysius, idque minimè decere af-
 firmans omninò recusavit, eò quod id mune-
 ris ad Christi ministros Sacerdotio initiatos,
 quibus ipse suæ Crucis thesauros erogandos cõ-
 miserit, pertineret. At vir prudens, qui pro-
 bè nosset, cælestis ærarij claves non tam libè-
 ter ministris, quàm amicis credi, orare institit,
 ne sibi ultima iam iam passuro id solatij ab-
 nueret: simulque Valetudinarij Curatorem mo-
 net, ne inde illum revocet, quandiu precibus
 repugnantem videat. Audit Curator, atque
 Aloysio, ut Seni morem gerat, pro potestate
 imperat: isque repugnare non ausus, rationem
 inijt, quâ & alteri postulata concederet, & si-
 bi nihil inde arrogaret. Dexterâ igitur se ipse
 in Crucis modum designans, sublatâ voce, Deus,
 inquit, O. M. utrique nostrum propitius adfit:
 inde Senem aquâ lustrali perfundens; Benè sit
 tibi, inquit, Pater mi amantissime, atque ita
 Deus immortalis faxit, ut gratiâ apud eum plu-
 rimum valeas, animumque tuum cælestibus ijs
 donis exaggeret, quæ tuis, meisque votis res-
 pondeant. Tu quoque Superos, ut mihi faci-
 les habere liceat precibus vicissim enitere. Quæ
 cum dixisset, factâ a Sene iam voti compote
 abundi potestate, in suum Conclave a gerulo
 Fratre restitutus est.

Custodis
 iussu Cru-
 ce senem
 obsignat.

Idem unà
cū Al: tu-
mulari cu-
pit.

Illud etiā summæ erga Aloysium venera-
tionis documentum idem Corbinellus dedit,
quòd cum Patres omnes Sacerdotio præditos
alio, ac reliquos, loco humari nostræ consue-
tudinis sit; ille uno cum Aloysio sepulcro, eius
horrorem sacri corporis contubernio depulsu-
rus, regi voluit: itaque Rectoris permisso factū
est, illato eius post mortem corpore, quem
in tumulum postea erat Aloysius inferendus.
Exceisit Corbinellus aliquot ante illum diebus:
idque S. Adolescentem divinitus vaticinatum,
ceru ferunt authores: quin etiā eādē no-
cte, quā Senex e vitā migravit, Aloysium lon-
gè ab eius cubiculo positum Dei admonitu di-
dicisse, perspicuum est: cum enim Pater in
extremo vitæ discrimine summis doloribus con-
flictaretur, semel, atque iterum in eius con-
spectu per visum stetit, illumque, uti sibi in
mortis angustias adducto Numen precibus fle-
teret, ab eoque vires tantis laboribus pares
impetraret, etiā atque etiā rogavit. Quod
cum Aloysius ægri insomniā deputasset, & quietis
studio discutere conaretur; ecce iterum con-
fopito eadem Senis vehementer anxij, opem-
que implorantis species obijcitur. Tunc enim
verò tantus ei pavor incussus, ut quietem om-
nem depulerit, mensque toto noctis residuo
aliud

Dei admo-
nitu Senis
excessum
cognoscit.

aliud nihil nisi visa reputare, potuerit. Quæ cum ægrorum Custodi illum diluculo inuisenti indicasset, veritus Custos, ne morbusurbatione aliquâ ingravesceret, dissimulatâ Senis morte eum optimè habere dixit, monitumque nullam esse debere nocturnis ludibrijs fidem, fatigatum caput quieti reddere iubet. Ille tunc nihil ad hæc: sed oblatâ deinde occasione haud obscure declaravit, non mortem sibi solum compertam, verum & quæ illam subsequuta essent, probè intellexisse. Nam Roberto Belarmino sciscitanti, ecquid de optimi Viri in alterâ vitâ sorte sentiret, ac præsertim num lustrali apud inferos igne expurgari crederet; euestigiò respondit, cursim duntaxat per ea supplicia ad Cælum traductum. Quod responsum usque adeo certum, ac subitum argumento fuit, id illi divinitus patefactum: nam præterquamquod mendacium ad sui structuram aliquod temporis spatium desiderat: is qui erat in pronunciando de rebus apertissimis supremum circumspæctus, rem tam abditam, nisi superno lumine collustratam, tam subito firmiter asseverare nequaquam potuisset.

Hoc tempore monentibus cunctis, uti sibi productiorem vitam precibus impetraret, unum responsum dabat, geminabatque: *Melius est*
dis-

Cognoscit
præterea se
nem cur-
sim per i-
gnem ad Cæ-
lum tradu-
ctum.

dissolui, melius est dissolui : idque tantâ animi lætitiâ, orisque hilaritate significabat, quantâ qui vitam tunc primùm ingredi, non egredi meditaretur.

CAPVT VI.

Comparat se ad mortem, quam certo die futuram diuinitus intelligit.

Ametſi artē benè, ac piè mortem obeundi accuratè admòdum ab alijs traditam, alij nequaquam probant, ut quam a rectâ vivendi normâ minimè diſcrepare velint : idque de-

num putent ſanctè obiſſe, quod ſanctè vixiſſe; improbare tamen ipſe non auſim, ut qui putè, quemadmodum ceterarum rerum faſtigia, ita & vitæ plura quædam, ac præcipua ornamenta decere : eòque non alienum, de vitæ faſtigio, aut coronide fabricandâ peculiaria præcepta ſancire. Ea hic nobis erunt Aloyſij exèpla, qui vitam ſanctiſſimè actam præclariffimis quibusdam eius claudendæ documentis inſignivit. Nec ab re eſſe cenſeo, loco præceptorum

exem-

Vitæ, ut ceterarum rerum, faſtigiũ ſua ornamenta decent.

exempla dare, quæ & eorum vim oculis exhibeant, & quod præcepta nequeunt, facto ipso facilitatem ostendant.

Dum igitur gravibus ijs incommodis, ac difficultatibus Aloysius premeretur, quas diuturna mala importare, ut diligentissime a Custodibus caveantur, solent; nullum unquam perturbati animi motum, aut fracti, deiectione signum edidit. Nihil rerum omnium, quæ ad cibum, aut quæ ad medicamenta pertinerent, fastidio erat: sed quousque eo morbo flagravat, quidquid aduersi occurreret, læto animo tanquam felicem æternæ gloriæ segetem, ac materiam perpetuò suscepit. Quin, nec aduersum aliquid putavit, quod initum ad beatam vitam cursum secundaret, impelleretque. Quamobrem id unum in cibus, ac medicamentis fastidire nonnunquam visus est, quod mortiferam hanc vitam producerent: quemadmodum vir e nostrâ Societate gravissimus Decius cognomento Striverius testatum reliquit. Cupiditates, quæ nobis ægris laxari solent, atque insolenter efferi, ut quibus cohibendis vires, curaque deficiant; levi ipse brachio, ac diligentiam continuit, utpote longam iam pridem inedia enectas, ac debilitatas: quare nunquam earum aliquam sollicitante a-

Me-

Nihil illius
in cibus, &
medicamē-
tis fastidio
erat.

Præter hoc
quod vitam
producerent

Nunquā a
Medicorū
imperio cu-
piditatis i-
peru dif-
cessit.

Nullis toto
morbi tē-
pore nisi
rerum salu-
tariū ser-
monibus
aures adhi-
buit.

Silet, dum
aliena mi-
scentur.

Medicorum imperio discessit, licet eos, adem-
ptā post mortis præfagium omni curandi spe,
meros tortores haberet: quo perdifficili obe-
dientiæ genere normam ægrotis præbuit, ad
quam sese per id tempus queant exigere. Nul-
lus iam inde a morbi initio ad finem usque; ni-
si rerum salutarium colloquijs aures adhibuit:
atque eā re quicumque salutatum illum adi-
rent, ceteris officijs ablegatis, statim pios ali-
quos sermones, ut eius desiderio occurrerent,
primi aggrediebantur. Quod si quis per im-
prudenciam aliō delaberetur, ille factō silentio
tandiu alia omnia agitare animo videbatur,
dum se ad pietatem, & quodammodo ad fru-
gem bonam sermo reciperet: tum enim fron-
te ad hilaritatem explicatā colloctioni, ac
cœtui sese reddebat. Cuius instituti eam ro-
gantibus causam dabat; quod licet sermones
quidam inter bonos, pravosque medij, si usur-
pentur in loco, probabiles sint, ac Deo mi-
nimè ingrati, ut qui ea versent, quæ Deus
ipse nostræ disputationi versanda tradidit: ta-
men cum ad Mundi huius extremas veluti oras
deventum, unde proximus ad Superos transi-
tus instet, humana omnia oblivisci deceat: ea-
que adhuc libenter tractare, hærentis animi
esse, ac migrare recusantis. Videri præterea,
cui

cui pauca momenta superent, ita parcendum, ut ex ijs nullum nisi rebus pretiosissimis, cuiusmodi sunt bona æterna, comparandis insuatur.

Vestimenta sibi interdum afferri curabat, quibus indutus lecto sese demittens, atque ob uio cuique fulcimento, magisque animo suo incumbens, pedetentim ad Christi simulacrum mensæ superpositum, gradiebatur: idque manibus complexus, sinu fovere, ac peramanter deosculari minimè cessabat. Quod pietatis officium Divæ quoque Catharinæ Senensi, aliisque Sanctis Viris, quorum icones circum habebat pensiles, præstabat. Dicenti verò cuidam ex ministris, non esse cur stratum tanto incommodo, ac periculo desereret; sibi cordi fore, quas vellet icones, ad eum deferre: atqui, inquit, non aliter Tempia salutatum ire licet: imagines istæ mihi templa referunt, earumque veneratio Christianæ militiæ stationes reddit. Quare dum ponere vestigia, tamen parum certa, valuit, nunquam se ab eiusmodi instituto abduci passus est. Quin etiam cum interdum foribus clausis liber in conclave ab arbitris esset, clam sese lecto subducens, humi stratum inter & parietem ad orandum procumbebat: ibi tandiu moratus, dum

Pia eius in Christi sanctorumque icones officia.

Clam inter lectum & parietem ad orandum procubuit.

ab

ab externo aliquo aduentante crepuissent fores, quolibet circa eas strepitu audito, lectulum sollicitus repetebat. Id ubi sæpius animaduertit Valetudinarij Curator suspicatus, haud aliam, quam pietatis causam tam crebro ad surgendum impellere, occupare statuit incautum, quò eius dissimulationem, fugamque præverteret: successitque ex sententiâ; nam tacitus aliquando, ac suspenso vestigio ad fores accedens, ijs ex improvîso reclusis, genibus nixum, atque orantem deprehendit, increpîtumque pro culpæ modo, ne quid tale ultra tentaret, prohibuit. Ille, ut se manifestum haberi sensit, rubore suffusus, huiusmodi ausis in futurum detitit.

Deprehensus, increpîtusque abstinet.

Piculares apud inferos ignes nonnulli timer.

Cum vehementi per hos maximè dies Cælestis Patriæ caritate, & cupiditate teneretur; morsus quidam subiit, ac dubitatio, nunquid fortè vitæ superioris sibi apud inferos purgandum superesset, antequam Cælum ascenderet: quanquam nihil adeo illis detineri ignibus, quam ipsum detineri formidabat, ratus se a carcere, quam ab igne acrius urendum. Hæc reputandi interuenit Bellarminus, Vitcum in ceterâ eruditione, tum in rebus Theologicis, ut qui maximè, perfectus: eumque intuitus Aloysius percontari occupat; ante ali-

aliquos crederet rectà ad Cælum peruenire, quos purgantibus flammis minimè expiari, aliisue pænis defungi oporteret? Ego vero non paucos, inquit Bellarminus, teque unum ex illis futurum auguror. Cum enim divina Clementia tam multa apud te beneficia collocaverit, hoc tibi etiam benignè facturam puto, ut ad Superos migrantem nulla vis recto itinere prohibeat, aut cunctationem iniiciat. Hoc accepto responso tam ingenti gaudio cumulatus est, ut paulò post, digresso Bellarmino, menti a sensibus avocatae Cælestis Patriæ species unà cum immensâ Beatorum Civium gloriâ, ac felicitate obata divinitus fuerit: eaque cogitatio totam ferè noctem ita animum eius defixit, ut nunquam ad sensuum officia redire permiserit. Quantæ verò ad eum inde deliciae, ac voluptates affluxerint, nemo verbis consequi valeat: cum nec ipse Aloysius expertus explicare secus valuerit, quàm dicendo; Integram eam noctem sibi in momentum coaluisse visam. Tunc autem creditum, proditumque, diem suo funeri destinatum, Deo monstrante, liquidò dicitur: tam scilicet opportune, ut mors exhibitæ felicitatis spe condita summis eius noctis delicijs cumulus accesserit. Exinde verò palàm compluribus aperuit,

Bellar: interrogat, An quis recta Cælum subeat, auditq: se unū futurum.

A sensibus alienatus tota nocte cælestis patriæ cōspicua fruitur

Diem suæ morti destinatū certo discit.

rui, se octavo die ab eo qui Christi Corpori
 facer esset, ab hac vitâ ad æternam migratu-
 rum: licet quâ id ratione innotuisset, tacite
 haberet. Verùm cum Vincentius Brunus Va-
 letudinario Præfectus, qui & Medicinæ artem
 callebat, tentatâ venâ pronunciaffet, haud
 multò post e vitâ abiturum; ille hâc denun-
 ciatione tanquam publicâ notitiâ usus, cuidam
 ex amicis ad se ingresso; Num quid novi, in-
 quit, maximèque iucundi ad aures meas acci-
 derit, nosti? intra octavum diem vitæ mihi
 excessus indictus: quare de tam singulari bene-
 ficio gratias, quæso te, benignissimo Numini
 recitato hymno, *Te Deum*, unâ paritèr refe-
 ramus. Quo ritè, summâque pietate alternis
 cantato, alius quidam eius condiscipulus ad
 eum inuisendum subindè accessit: cui mirè hi-
 laris, Pater mi amantissime, inquit, lætan-
 tes imus, lætantes imus: idque ore tam sereno,
 tantâque animi gestientis significatione
 expressit, ut astantes ad suspiria lacrymasque
 compulerit.

Ad mortis
 denuncia-
 tionem cum
 amico hy-
 mnum Te
 Deum ca-
 nit.

Quâ lætus
 eadem de-
 nunciatio-
 ne.

Sub hæc diversis amicis, inter quos Io: Ba-
 ptista Piscator Vir integerrimus, cuius alias
 meminimus, litteras alienâ manu conscriptas
 dedit. Eos relinquendæ mox vitæ certus amā-
 tissimis verbis valere iubet, oratque, ut se brevi
 ad

ad Superos profecturum fuis precibus comitentur. Litteris suum nomen inscribere haud valens, Crucem, quam semper tulerat, tanquam sui characterem, trepidâ, atque alterius ope suffultâ manus inscripsit.

Postremis hisce octo vitæ diebus eò toto pectore incubuit, ut, præcipuis quibusdam Divini cultus officijs dignus, quem rerum Dominus ad cælestis Regni confortium eveheret, inueniretur. Ac primò quidem cum Sacerdoti intimo suo familiari certum sui obitus diem significasset; ab eo enixè rogavit, ut singulis diebus tertiâ ante solem occiduum horâ septem psalmos Davidicos unâ secum recitaturus accederet. Quo tempore ocellus foribus Christi e Cruce pendentis imagine supra lectum statutâ, Socius iuxtâ procumbens sacros hymnos lentè, atque interuallis distinctos ipsius rogatu pronuntiabat: eoque interim spatio Aloysius oculis in Christi imagine defixis, ac mente ad exemplar porrectâ, quæcunque alter voce proferret, ipse intentissimo animo prosequeretur: ubi autem præclarus aliquis ad pietatem locus occurreret, hærebat nonnihil Pater, ut Aloysij voluntati, studioque gratificaretur. Eius verò pectus, ac vultus ita supernæ caritatis flammâ succendebatur, ut inspectantem al-

Y terum

Septē psalmos de poenitētia quotidie sibi recitari curat.

Pectore, ac vultu inter orandū flagrat.

terum ad uberrimas lacrymas cogeret, quæ etiam (parcius tamen, ac placidiore lapsu, uti solet liquida stillare mentis voluptas) ex eius oculis defluebāt. Reliquis horis diurnis aliquid ex Biosij Psychagogiâ, aut ex D. Augustini soliloquijs, ut vocant, sive etiam ex Bernardi super Cantica commentationibus recitanti operam dabat. Crebrò etiam suavissimum illud eiusdem Bernardi Canticum, cuius initium; *Ad perennis vitæ fontem &c.* psalmosque nonullos supernæ Patriæ desideria suggerentes, uti sunt: *Latus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus*: atque id generis alios lætitari sibi deposcebat.

Alia ad pietatē incitantia sibi recitari deprecatur.

Psal: 121.

Psal: 41.

Omnium negotia cū Superis transigenda securus suscipit.

Simul autem ab eo dictum increbuit, se diei octavo superstitem non futurum; quisque certatim tempus aucupari, quo sine arbitris alloqui, eiquè liberè aperire posset, quidquid Superis commendatum vellet. Is verò omnium negotia cum Deo, ac Cælitibus transigenda suscipere, suamque apud Superos operam eâ cunctis alacritate polliceri, ut eò se brevi affuturum minimè dubius videretur. Denique tantâ de suâ morte tranquillitate, ac securitate loquebatur, ut si de Tusculano, aliove sibi no-

to,

ro, tritoque itinere verba faceret. Mortem, siquidem ita assiduæ meditationis usu, ac familiaritate mitigaverat; ut bellvæ cicuris instar non horrore, sed virili cuidam, ac generosæ voluptati esset. Gaudebant per hoc idem tempus, certabantque gravissimi Patres illi, ubicunque res posceret, ministrare: quos ille omnes tam blandè affari, tam secure, suaviterque de rebus cælestibus alloqui, ut Hieronymus Platus, qui crebrius ad eum ventitabat, præclarus ille quidem omnis integritatis ita æstimator uti Doctor, ab eo aliquando admirationis plenus egressus, disertè pronunciaverit, eâ sibi Aloysium sanctimoniam præditum videri, ut dignum censeret, cui adhuc viventi Christiana Apotheosis decerneretur. Tertio ante obitum die æneum Christi Cruci suffixi signum ex Ecclesiæ thesauris Põtificiâ Indulgentiâ plenissimè locupletatum sinu, complexuque perpetuò fovit: ac per eosdem dies nunquam non superna, ac Divina secum animo volutabat, quorum memoriâ, si quando vi morbi languesceret, brevioribus precibus per intervalla prolatis revocare studebat. Sæpius ex Ritualium librorum formulâ Christianam Religionem profitebatur: sæpius illud Apostoli usurpabat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo*: quibus verbis,

Vnde in morte securitas?

Dignus cõsetur cui viventi Apotheosis decernatur.

Sæpè illud usurpat. Cupio dissolvi.

Y 2

bis,

bis, votisque, veluti impetu cum procurſa capto, arduum ad Superos iter aggrediebatur.

Alijs atq:
alijs affir-
mar ſe ea
nocte mo-
riturum.

Vbi dies a Chriſti Corporis feſto octavus il-
luxit, ægrorum cuſtodis adiutor bene manè ad
Aloyſium properavit, cui nihilo deterius, quin
& exploratis omnibus, meliuſculè factum com-
perto; en, inquit, Aloyſi adhuc nobiſcum agis,
neque uti mente augurabas, vitâ exceſſiſti: eo
verò aſſeverante, illum ſibi diem fore ſupremū,
egreſſus cuſtodi ſignificat, Aloyſium in ſenten-
tiâ perſtare, ſe hodie certo deceſſurum, tamenſi
aliquanto meliùs illi eſſe argumenta non levia
demonſtrent. Inde Sacerdoti ad eum ingreſſo,
idemque iteranti, diem ſuæ morti ab ſe dictū
adeſſe, nec eam vel eminùs oſtendi; nondum,
inquit, dies hodiernus effluxit. Planiùs id etiā
alteri cuidam explicuit, qui cum eum offendiſ-
ſet ex dextero femore macie, ac diuturnā in-
id latus accubatione ulcerato vehementer labo-
rantem, eiſque vice commotus dixiſſet, gra-
vem ſibi quidem eiſ interitum fore, verūm-
quando diutiùs vivere aliud nihil eſſet, quàm
diutiùs mori; longè præſtare, ut tantis aliquan-
do incommodis, ac doloribus eximeretur: ille
feriò, atque explicatè dixit; hâc nocte mo-
riar. Altero occurrente minime videri eò re-
daſtum, ut tam propè mors inſtet; iterū, ac ter-

tiò

tio eadem verba protulit : hâc nocte moriar ,
hâc nocte moriar .

CAPVT VII.

Aloysij Obitus .

Vm tempus omnè eius diei an-
temeridianum alijs , atque alijs
pietatis officijs exegisset; cumq;
iterum , ac sæpius sacro Eu-
charistici Panis Viatico a pri-
mâ luce instrui postulasset; mē-
ridie appetente idem cupidius flagitare , mā-
gnisque precibus vrgere cœpit , minimè tamen
Medicis , ac ministris audientibus : res enim ,
cum nulla apparerent propinquæ mortis indi-
cia , cunctationem recipere videbatur . Inte-
rea Gregorius XIV Pont. Max. de gravi Aloy-
sij valetudine , extremoque discrimine fortè e-
doctus , ut suam erga eum voluntatem proba-
ret , impertitâ illi Christi nomine omnium cri-
minum impunitate , ultrò misit , qui eum hâc de-
re faceret certiore . Quod cum ei a Collegij
Ministro esset renunciatum , æquè voluptati
fuit , tam singulari beneficio cumulari , ac pu-
dori Pontificis Maximi recordationem , vulga-

Pont. M^o
mittit , qui
suam erga
eum indul-
gentiâ re-
nunciet .

Pudet, Pō-
tificē sui
recordatū.

ribus, atque humilibus inaccessam, subiisse: manibus tamen, ne tam decorum humanæ gloriæ pudorem, ac verecundiam ostentaret, vultum comprimere festinavit.

Sesquihorâ ferè ante solis occasum, cum ex Ædibus D. Andreæ Quirinalibus Io: Baptista Lambertinus eius olim in tyrocinio socius adesset, rogatus ab Aloysio est, ut pro suâ prudentiâ, atque autoritate conuentum Collegij Rectorem ad id flectere niteretur, ut sibi Sacrum Viaticum properari mandaret; ne summo præsidio in summo discrimine fraudaretur. Quod cum ille peregisset, ad Aloysium reversus, eius rogatu obsecrationem, quam Litaniâ Christi Corporis dicunt, præiit, ipso Aloysio quantâ poterat contentione, ac pietatis sensu subsequente. Eâ absolutâ Adolefcens ore ad hilaritatem, blandumquè risum composito, grates illi persoluit. Inde Collegij Rector magnâ, uti assolet, Patrum, ac Ministrorum stipatus cateruâ Eucharisticum Panem in eius cōclave detulit. Ad cuius conspectum tanto exarsit amore, eaque dedit gestientis animi signa, ut non velatum Numen adorare, verùm suâ luce conspicuum, ac discussâ omnis mysterij nube reiectum contueri diceres. Quod cum Astantes haud falleret, mirè commoti ijs ver-

Sacro Via-
tico refici-
tur.

Astātes ō-
nes colla-
crymātur.

bis

bis a Rectore auditis : *Accipe Frater Viaticum* ,
omnes vim lacrymarum profudere .

Sumpto summâ cum pietate, ac veneratione
Pane Eucharistico , libuit , quotquot aderant ,
universos veteri nostrorum more peregrè pro-
ficiscentium , amplexari : quo in officio cum
ultimùm valere singulos peramanter iussisset ,
iterum dare lacrymas coegit . Plerique eum
diutiùs complexu retinebant, magnoque studio,
obtestabantur , uti sua omnia , quæ ad animi
salutem pertinerent , Deo sedulo commenda-
ret . Familiari cuidam , reliquis diligentius
eius apud Superos officia requirenti , pollicitus
est , simul eò peruenisset , omni curâ , atque
animi sollicitudine se illum Deo commendatu-
rum , tantoque sibi cariorem fore , quanto su-
pernæ caritatis ignis purior supra terrenum, &
flagrantior esset . Quæ omnia cum mirâ ala-
critate , & constantiâ egisset , locutusque esset ,
haud parum prænuntiatæ mortis authoritati ,
ac fidei detraxit : nemine sibi facilè persuaden-
te , linguam , mentemque usque adeo mortem
e proximo spectanti constare posse .

Eâ horâ Romanæ Provinciæ Præpositus cu-
biculum ingressus , ut valeret , quidue rerum
ageret , Aloysium interrogat : cui ille ; ire per-
gitus Pater : quonam ? inquit Præses : in Cæ-
lum,

Y 4

Omnibus,
ut peregrè
profectu-
rus, solito
in ample-
xu valēdi-
cit .

Sua in agē
do constā-
tia mortis
præfagio si
dēminuit

Mira hic
quoque se
curitas .

lum, statim, ac minimè dubius subjicit Adolefcens: cui Pater; ita ne verò in Cælum? nã meã, inquit, me crimina prohibeant, eò me venturum ex infinitã Numinis benignitate, certa fiducia est. Tum Præses ad astantes conuersus demissã paululùm voce; audistis, inquit, quàm securè optimus Adolefcens de cælesti profectiõne agat: certè non secus atque inter nos de Tusculanã, vel Tyburtinã ageretur: quæ vestra quæso sententia est? quid rogo mihi estis authores? num censeatis communi ceterorum humandum sepulcro? an verò a reliquis secerendum? cui uno ore responsum, eximiam integritatem dignam planè videri, quæ eximatur a turbã, & præcipuis discriminetur honoribus.

Omniũ sē-
tentiã pe-
culiari se-
pulcro hu-
mandũ cē-
setur.

Sub diei exitum aderat illi Virgilius Cæparius eius amantissimus, qui Aloysij caput subiectã manu Christo è Cruce pensili contemplan- do erectum sustentabat: cumquẽ Adolefcens immotã oculorum acie Numinis ultima patiẽtis formam imitaturus intueretur; sublata repente dexterã lineum sibi e capite pileolum detrahit: quem moribundi motum Cæparius interpretatus, suum in locum tacitus restituit. At ille haud multò post caput iterum reteggit: eique denuò Cæparius occurrens, cave, in-
quit,

Pileolum
Christũ i-
mitaturus
sibi detra-
hit.

quit, mi Aloyfi, decedentis diei auræ inclemē-
tiori caput haud impunè nudaveris. Cui ille
oculis ad eum primùm, mox ad Numinis simu-
lacrum versis, Christus, inquit, apèrto capite
occubuit. Quibus verbis mirè affantes com-
movit, fuitque omnibus documento, qui Chri-
sti vestigia in vitæ actione sequutus sit, dili-
gentius illi propè exitum obseruanda, quando
& labi ex imbecillitate facilius, & lapsus irre-
vocabilis.

Cum in commune eo audiente primis diei
tenebris consuleretur, cuinam eorum, qui ade-
rant, noctu ad eius ministerium lucubrandum
foret; is Sacerdotem designavit, quem semel
iterumque monuit, ut ipse, ni grave esset,
excubaret: & quia alteri cuidam eius excessum
coram cernere cupienti, se in tempore moni-
turum sponderat; Tu quoque, inquit, qua-
si fidem exoluturus, ne quæso disceseris. In-
de sub primam noctis horam animaduertens
Collegij Rector Aloysium tam liberè, ac diser-
tè, nullâque trepidatione instantem mortem
significante, quæ res, & voluntas ferret, elo-
qui; eâ nocte moriturum nequaquam credidit:
quin & aliquot præterea dies fore superstitem
suspicatus, nostris omnibus, qui spectandi stu-
dio frequentes conuenerant, edixit, ut cubi-

tum

Rector õ-
nes cubitũ
ire iubet
haud cre-
dens ea nõ
ẽte mort-
urum.

Fabrinus,
& Guelfuc
cius relin-
quuntur.

Ceteri sū-
mo cū mœ-
rore dif-
cedunt.

Bell: ante-
quā difce-
dat eius sā-
lutē Deo
cōmendat.

tum discederent, certi tam brevi non excessu-
rum. Vni duntaxat Collegij Ministro Nico-
lao Fabrino negotium dedit, uti illi, si quid
accideret, prestò esset: cui etiam placuit so-
cium permittere Antonium Franciscum cogno-
mento Guelfuccium illi valdè familiarem. Alii
præterea, ut multorum precibus fatigaretur,
manere concessit neminem. Incredibile dictu
est, quanto cum mœrore ceteri omnes absce-
serint, ut apud quos eius præflagitioni longè
maior quàm ut Rectoris authoritati concede-
ret, fides esset, ac certissima inde opinio ul-
tra ab se in vitâ minimè conspectum iri. Is
verò ut mœrentium sui causâ acerbiter le-
varet, benignè cunctos intuitus, sese omnium
in Cælo memorem futurum recepit: rogare
interim, ut sibi extremum discrimen mox adi-
turo opem precibus ferant: cumque alia alijs
mandata ab eius obitu perficienda dedisset,
cunctos lacrymis madidos unus ipse lætus di-
misit. Omnium postremus, dilapsis reliquis,
Bellarminus permansit, qui eius rogatu positus
genibus unâ cum Fabrino, & Guelfuccio ani-
mi salutem Præpotenti rerum Domino com-
mendavit: quo peracto ipse quoque recessit, Re-
ctoris imperio obsequenturus.

Postquam excessere omnes, duobus, queis
data

data venia, manentibus; Aloysius mente, ut cum maximè, in Cælum intentâ, pias quasdam e sacris litteris mutuatus voces, identidem vibrabat ad Superos, illas præsertim a Christo moriente usurpatas: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum*. Idem perpetuò confitit vultus nullo metu, aut mœrore contractus, eumque ad mortem usque constantis animi indicem retinuit. Crebrò Patres, qui reliqui fuerant, illum per id tempus aquâ lustrali aspergere, pios sensus subijcere, Christi signum osculandum exhibere, atque alia id generis officia, quæ illi fore pergrata noverant, præstare. Is verò cuncta libens auscultare, arripere, exequi: & ut grati animi argumentum daret, eorum apud Superos memoriam, curamque nunquam se abiecturum, usque dum viverent, polliceri. Interea Mortem adesse, initumque cum eâ certamen, largus oris sudor, livorque haud obscure indicarunt: quo tempore cum se gravissimè affici, inque aliam partem trepido ore, atque interimortuis vocibus verti cupere significasset (tertium enim iam diem unum, atque idem latus membra reliqua exceperat) veriti Patres, nè motu quolibet labantem vitam impellerent, ratique id naturæ, non mentis, votum, obsecundare

recu-

Paruas preces iaculatur ad Superos
Luc: 23. 46

Sudor livor: mortem adesse indicant

Verti cupie sed visa Christi mortis imagine acquiescit.

recularunt : tum obiectâ Christi inter spinas ,
clausosque expirantis imagine , animos ita illi
revocarunt , ut coniectis in amantissimi Do-
mini supplicium luminibus , sat vultu , nutuque
declaraverit , longè plura illius causâ perferre
paratum : idque tranquillo postea silentio ex-
trema perpessus egregiè confirmavit .

Denique ut palàm fuit , eum membris pro-
pè omnibus captum , nec sermonis , motusque
facultatem superesse , sacrum cereum Christia-
næ Religionis symbolum in manum tradunt ,
quem ille suæ in Deum caritatis , ac fidei pro-
ficiendæ studio arctè complexus , haud ita mul-
tò post motis labijs suavissimum Iesu nomen
conari visus est , eoque nisu inter alteram , ac
tertiam ab inikâ nocte horam , animam expe-
ctantibus , secumque in sublime ferre gestien-
tibus Angelis efflavit . *Sanctè oc-
cumbit .* Habitus oris vitæ pericu-
lis , quam vitâ defuncto , ac securitatem sibi
gratulandi similior mansit . Obijt anno a Vir-
ginis Partu MDXCI 12 Kal. Quintil. cum
annum ætatis ageret tertium supra vicesimum ,
quibus tres præterea menses , diesque undecim
accesserant . Ætas non magna , si lapsi dunta-
xat dies computentur ; par tamen æternitati ,
si etiam venturi , quos lapsa ætas promeruit ,
& quasi conceptos , gestatosque peperit , in-
com-

computationem venerint. Neque enim mortalem tantummodo vitam duxisse credendus est, qui præsentem hanc vitam futurâ, atque immortalî foetam traduxit.

CAPVT VIII.

De honoribus Aloysio post mortem habitis.

Ntequam ad iusta S. Adolescenti persoluta enarranda aggrediamur, libet quàm sanè iusta, seu debita fuerint, præclarissimo Mariæ Magdalenæ de Pazzijs testimonio eius integritati dato declarare. Alia testimonia, quæ e publicis tabulis proferre possem, libens omitto; ne hoc per se satis firmum quæsitâ fulcimenta infirmitatis insimulent. Erat sanctissima foemina universæ Societatis Iesu, ac præsertim Aloysij Gonzagæ, cuius eximiam Sanctitatem dudum acceperat, studiosa in primis. Hæc cum prid. Non. Aprilis Anno humanæ salutis MDC esset inter orandum in supernarum rerum contemplatione penitus defixa repente Cælum coram se discedere conspicata, hiatu in medio Aloysium vidit, qui inter Beatorum

D: Mariæ
Magd. de
Pazzijs stu
diū in Soc

torum agmina præcipuo quodam fulgore præ ceteris coruscabat. Ea species animum mirificè abripuit, sic ut reliquo corpore propemodum destituto, omnem in oculos ad spectaculum, atque in linguam ad prædicationem evocaverit. Ita enim intentissimis fursum oculis admirationis iuxta, ac lætitiæ plena eloqui

Eiusdem præclarum de Al: in extasi testi monium.

cæpit. *O quam ingens est Aloysio Ignatii filio felicitas! Nunquam id mihi persuasum foret, ni Deo monstrante nunc discerem. Haud putassem tantam quodammodo apud Superos gloriam haberi, quanta Aloysium exornatum cerno. Profectò insigni est Sanctitate Aloysius. Quos in Templo veneramur Sanctos tam magna felicitate positos haud arbitror. Quam vellem universum Orbem peragrarè, quo eximiam Aloysij integritatem, eiusque in Cælo premium unà cum Divina munificentia, atque in eum benignitate deprædicarem. Scilicet eò non tam res gestæ sanctum Adolescentem, quàm mens, consuetumque provexit: inde enim rebus a nobis gestis longè maximum accedit pretium. Semper illi, dum nobiscum egit, aures divino Verbo patuere, & quidquid exequi non valuit, velle non desijt. Christi haud dubiè martyrum supplicia, tametsi occultè, pertulit, propterea quòd & acerbissimis sese cruciatibus confecit, & Divinæ caritatis igne perpetuò flagravit. Unde*

& oc-

et occulti Martyris nomine haud immerito nuncupandum censuerim .

Huiusmodi laudes cum per interualla memorata virgo , oculis linguæ suggerentibus , eloqueretur , erat qui fideliter exceptas litteris mandaret : quas etiam eò recitare libuit , ut palàm esset , si quid a nobis in hoc opere a veritate aberratum , potius illam tarditate ingenij non assequutos , quàm studio hominem extollendi supergressos . Ad eum enim dignitatis gradum , factâ cum sanctissimis viris , ac præclarissimis Christi martyribus comparatione , Aloysium virgo diuinitus edocta extulit , ut ultra , quò proferretur , quodammodo non reliquerit . Illud autem obseruandum , hanc de Aloyij gloriâ haustam e Cælo noticiam alterius manu descriptam , ab ipsâmet Virgine fuisse postea perlectam , ac iureiurando firmatam : eandem præterea plurium aliarum Virginum , quæ interfuerant , iuramentis testatam , purpuratos Patres sacris Ritibus sanctiendis præfectos , antequam Virginem sanctorum factis adscribendam decernerent , recognitam , accuratèque perpensam suis sententijs comprobasse . Nunc verò præmissâ per quandam haud importunam anticipationem funebri veluti laudatione , ceteram pompam Di-

vino

vino instinctu Aloyfio ab hominibus instructam
evolvere instituamus .

Concurfus
ad demort
tui cubicu
lum .

Simul datum proximâ luce post Aloyfij obi-
tum ad surgendum signum , ingens ad eius cu-
biculum omnium ordinum concursus fuit : ubi
positis genibus , plerique non eius salutem Super-
ris , ut fit , sed propriam illi inter Superos , ut
censebatur , adscripto , commendare stude-

Bell: reli-
gioni ha-
bet eum .
Deo pre-
cibus cõ-
mendare ,
non tamẽ
se illi .

bant . Quo in genere memorabile est Roberti
Bellarmini testimonium publicis tabulis confi-
gnatum , in cuius extremâ paginâ iuratus affir-
mare non dubitat , se religioni semper habuif-
se , pro Aloyfij salute preces fundere , aut vi-
ctimam piacularem offerre , veritum ne Divi-
næ aduersus eum benignitati , unde tanta in-
eius animum beneficia profecta noverat , iniu-
rius foret : contra nullâ unquam religione im-
peditum , quò minùs eum sibi apud Superos
deprecatores deposceret . Peractis precibus
cuncti oculis peruestigare , numquid ex S. Ado-
lescentis rebus legere possent . Nonnulli in ca-
daver ipsum piè sævire carnis frustra preciden-
tes , ac præsertim e genuum cute , cui calium
nitendi ab ineunte ætate consuetudo parem-
plantis obduxerat . Alij tondere capillum ,
præsecare unguis , diripere vestes , indusia ,
calamos , atque adeo ipsas calceamentorum

Piè in ca-
daver sæ-
vitum , cõ-
staque di-
repta .

ligu-

ligulas cupidè suffurari, ac deinde pretiosis
 thecis, perpetuum tantæ virtutis monimen-
 tum, ac salutis præsidium includere. Subla-
 tum è cubiculo corpus, in domestico primùm
 Sacello ad ferum usque diei cariorum oscula,
 atque amplexus suscepit: mox in exedram
 Collegij maximam delato Patres universi unà
 cum reliquis iunioribus, ceterisque domesticis
 adiutoribus manum religiosè deosculati sunt:
 quod ceteroqui honoris genus solis apud nos
 Sacerdotio præditis deferri consuevit: scilicet
 intelligebant sacrum Adolescentis corpus, non
 quidem Chrismate, quemadmodum Sacerdo-
 tes, sed Christo ipso perpetuò inhabitante de-
 dicatum. Inde in templum effertur; ubi, ex-
 quijs de more persolutis, incredibilis cum eo
 rum, qui litteris operam dabant, tum exter-
 norum frequentia eius feretro circumfusa cer-
 tatim ora, manus, pedesque deosculabantur,
 ac pro se quisque aliquid e corpore, seu vesti-
 bus præscindere studebat. Tunc autem non
 modo omnis penè vestis exterior, verùm &
 intima subucula discissa, capillorum, ungui-
 umque ablata residua, extremi digiti, atque
 adeo integri articuli resecti, & si vis non fo-
 ret maturè prohibita, summotâ, ut licuit e fe-
 retro turbâ, occlusisque succedentium multitu-
 dini

Patres ma-
 nū ei præ-
 ter morem
 deosculā-
 tur.

Externorū
 frequētia,
 & pietas
 erga sacrū
 pignus.

Z

dini

dini foribus, timor erat, ne p[er]etas modum transgressa corpus omne scœdum in modum dilaniaret. Agi deinde cœptum, ubi, & quemadmodum Aloysij corpus esset humanum, an secreto a reliquis loco, & præter nostrorum morem ligneo loculamento inclusum, an verò promiscuè cum reliquis. Bellarminus, ceteriq[ue] graviores Collegij Patres, qui idem ante eius obitum senserant, ut in præcedenti capite memoravimus, secernendum, & loculo claudendum censuere: quod & factum est Claudij Aquavivæ c[on]sultati c[on]sultati p[er]missu.

Per eos dies nihil propemodum in ore, ac sermone omnium nostrorum erat, præter Aloysij gesta, alijs alia inuicem memorantibus, e[ad]emque egregij Adolescentis repræsentatione quasi instauratâ præsentia desiderium lenientibus. Quotidie complures ad eius monumentum aderant, ubi procumbentes diu illius fidem, atque apud Deum patrociniū implorabant. Fuitque qui post eius obitum Romam appulsus solâ famâ permotus (I[ost]o: Antonio Valtrino nomen erat multæ eruditionis viro, & publico sacrarum litterarum Interprete) non modò singulis diebus sepulcrum obiret; verum semper flosculis, quos domesticus hortus obtulerat, sancti Adolescentis tumulum inspergeret, quasi e-

ius

¶ Tumulatur loco a reliquis secreto.

I[ost]o: Ant: Valtrinus quotidie eius tumulum floribus spargit.

ius animum ante vota precesque ad benevolentiam conciliare cuperet, ac patrocinium eblan-
 diri. Ad hæc Cæsar Baronius, vir ille quem
 Ecclesiastica Purpura ad sui ornamentum exor-
 navit, frequens in primis ad Aloysij tumulum
 aduentabat, gestarique voluit, si quando sene-
 ctute, aut inualetudine ingredi prohiberetur.
 Ibi autem positus genibus osculo sæpissimè hu-
 mum, quâ sacrum pignus tegebatur, appe-
 tebat: mox diu in preces effusus, nonnisi suspi-
 rans, ac beatum iteratis vocibus exclamans
 migrabat. Aliquot deinde post annis, incre-
 brescente prodigijs sanctitatis famâ, Franci-
 scus Gonzaga tunc Cæsaris ad Pontificem Le-
 gatus Claudium Aquavivam, ut Aloysij ger-
 mani fratris ossa multis divinitus iam decorata
 prodigijs in augustiorem locum transferrentur,
 enixè oravit, exoravitque: quo tempore sacrû
 eius caput a ceruice seiunctum eiusdem Princi-
 pis rogatu in oppidum Castilionis transmissum
 est: ubi magnâ lætitiæ significatione a popula-
 ribus acceptum, nunc in Templo eius memo-
 riæ excitato thecâ inclusum argenteâ summâ
 cum veneratione asseruatur. Quo ex honore,
 nulli utique Castilionis Dynastarum unquam
 delato, argumentum capere licet, qui suos ho-
 nores Deo tradat, eum nequaquam amittere,

Cæs: Baro-
 nij singu-
 laris in Al:
 pietas.

Sacri pigno-
 ris ossa trã-
 feruntur am-
 pliorè locû

Caput Ca-
 stilionem
 trãslatum
 argentea
 theca in-
 cluditur.

C A P V T IX.

De Prodigijs eius obitum subsecutis.

Quã alijs
prodigia,
ei prodigi-
osa vir-
tutes fa-
mã colle-
gerunt.

Am in vulgus existimationem,
& famam, quam sanctissimi
quique viri rebus supra ordi-
nem naturæ gestis collegerunt,
Aloysio adhuc viventi sine ul-
lo miraculo contigisse, argu-
mento est, egregias virtutes, quibus erat or-
natus, prodigiorum munus subijisse. Verùm
eo, eiusque virtutibus de medio sublatis, ne
fama quoque unã cum illo intercideret, non-
nullis divinitus factis prodigijs nutrienda fuit.
Longum est, ac propemodum infinitum om-
nia, quæ in tabulas relata vidimus, recensere:
illa tantummodo perstringemus, quæ maximè
testata, ac pervulgata novimus: quippe eorum
fidem cum sacrorum Antistitum autoritas præ-
stat, tum hoc præterea quod publicam lucem
tunc sustinere valuerunt, quando adhuc supe-
rerant, quibus contigisse prædicabantur.

Primum signorum Christi exemplo suæ ad-
uersis

uersus Matrem pietati significandæ edidit B. Primū Signorū aduersū Matrem edidit.
 Adolescens: cum enim illa mœrore confecta ex subitâ Castri Godefridi defectione unâ cum infelici exitu Rødulphi filij ibi ex insidijs matati in ultimum vitæ discrimen venisset; iamque sacro Eucharistici Panis Viatico instructa, ac salutari Chrismate delibuta propè esset, ut animam ageret; repenti Aloysium sibi antelectum immensâ luce, ac decore fulgentem, astare conspicata; eo aspectu tantâ lætitiâ exiit, omnibus filij bonis in sua quodammodo Parentis iura translatis, ut animi ægritudine radice morbi discussâ, illico tantæ pulcritudinis miraculo conualuerit.

Par deinde grati animi documentum dedit, dum precibus Mariæ Magdalenæ de Pazzijs, ceterarumque sociarum Virginum eius studiosissimarum unam ex illis gravissimè ægrotantē, ac deploratam ad salutem reduxit. Ea erat Angela Catharina cognomento Carlinia, Virgo ætate puellari, eoque recens a tyrocinio, & adhuc sub Magistræ cura. Hanc postquam quatuor annorum spatio gravis dolor, qui lævam corporis partem a vertice ad pedes obtinuerat, exercuisset; nocte quâdam omni in sinistram maxillam dolore incumbente, tumor magnitudine ovo, duritie saxo persimilis repen-

Sac: Virgine pestifero cancro carcinoma momento liberat.

te exortus omnia carcinomatis insignia protulit. Dolor ibi erat acerrimus, infirmita praeterea, nausea, & ad motum quemlibet corporis infirmitas extrema. Binos cum dimidio mentes rem silentio presserat: mox religione tacta, Magistæ suæ, atque hæc Virginum Maximæ, ac Mariæ Magdalenæ de Pazzijs aperuit: hæc autem conspecto carcinomate, cuius vi paucis ante diebus aliam eiusdem cœnobij Virginem elatam meminerant, exterritæ, atque ab humanis auxilijs desperantes, ad superna sibi procuranda ægram Virginem cohortantur, suggeruntque, ut Aloysium Gonzagam deprecatores asciscat. Paret puella, & post preces fufas assumptâ lipsanothecâ, ubi B. Adolescentis reliquiæ habebantur, tumorem in Crucis modum obfignat: inde dolor nonnihil remissus spem obtinendæ salutis plurimum erexit: cumque inter Virgines convenisset, medicorum manibus ægram insequenti luce permittere; illa amplificandæ Aloyfij gloriæ cupiditate incensa, diem totum orando, obtestandoque omnibus precibus ab eo exegit, ut, quod inchoaverat beneficium, perficeret: quas preces cum sub solis occasum magnâ spe obtinendæ salutis iterasset, visa sibi est Aloysium in animo suo his verbis alloquentem audire:

Deus

Deus Opt. Max. quidquid fiducia mei, studioque gratia, qua apud eum valeo, patefacienda postulasti, libens gratificatur, speique de me concepta red-dita salute compotem facit. Sub hæc pectus sibi puella aperiri, tumoremque tantâ violentiâ, ac dolore, quâdam veluti iniectâ manu, eripi sensit, ut semianimis diutiùs iacuerit: quo tamen tempore, languidâ, ut licebat, voce, se in pristinam valetudinem restitutam sæpiùs significavit: idque ubi refocillata ordine exposuit, incredibili lætitiâ omnes perfusæ Deo, Beatoque Adolescenti laudes, grateque persolverunt: & ne memoria tanti meriti, ac prodigij unquam intercideret, de communi sententiâ constituunt solemni intra Cœnobium pompâ B. Aloytj lipsana pridie eius diei, qui ipsi sacer est, magnâ cum religione circumferre; eundem præterea diem ieiunæ traducere, atque insequentem feriatum habere. Miraculi fama Archiepiscopi Florentini autoritate, & litteris munita universam Italiam illico peragravit, perlataque Castilionem ad Franciscum Fratrem, qui id temporis rerum potiebatur, tantâ eum voluptate affecit, ut domo satis cõmodâ nuntium donaverit.

Singulis æ-nis miracu-li memo-ria in mo-nasterio ce-lebratur.

Fr: Gonz: huius mi-raculi nũ-cio domũ largitur.

Cursim nunc reliqua persequemur tœdium lectoris celeritate præuenturi. Prima, quæ vo-tivam

Puerperā
a mortis
periculo e-
ximit.

tivam tabellam, accepti beneficij monumen-
tum, suspenderit, Nobilis foemina prodita,
quam extincta in utero proles tantis doloribus
oppresserat, ut superueniente sanguinis pro-
fluvio iam ad extrema spectaret: votā, quam
diximus, si eniteretur, tabellā, sine ullā of-
fensione feliciter enixa est.

Ophthalm:
seu vitiū
oculorum
fanat.

Hanc sequitur plebeij quidam generis vir,
patriā Senensis, cui Antonio Urbano nomen.
Huius pessima ophthalmia omnia medicorum
tentamenta eluserat. Nubecula quaedam utri-
que oculo infederat, unde perpetuus lacryma-
rum, ac pituitae defluebat imber: calor inde,
inflammatio, ac dolor lecto spe omni destitu-
tum, ac incoerentem tenebant: quo animi, &
corporis habitu cum preces Aloysio fudisset,
precantemque oppressisset somnus, post modi-
cam quietem firmus, ac valens, perinde, ut
si nunquam aegrotasset, evigilavit.

Ex renibus
laboranti
succurrit.

Nobilis item Romanus, cum ex renibus sa-
tis diu laborasset, Divinoque Spiritu instin-
ctus Aloysio supplex vovisset, si conualesceret,
memorem beneficij tabellam ad eius tumulum
appensurum, evestigio convaluit: & quia fi-
dem praestare distulit, iterum dolor incubuit,
nec ei antea modus factus, quam post delatam
quam voverat, appensamque tabellam.

Vir

Vir Lucensis nobili pariter loco natus Lælius cognomento Guidiccionius, pluribus simul exercebatur incommodis : acuta illi erat, ac perniciofa febris : capitis dolores acerrimi, itemque cordis veluti inter vepres versantis : suspiria, gemitusque pectore ab imo ducti: gravitas præterea, auditus, creber anhelitus, insomnia, ceteraque mortis signa eam in propinquo esse denunciabant : cuius proinde, Sacris Eucharistiæ, & Confessionis mysterijs instructus, in metu, atque expectatione erat. Vix dum collo sacras Aloysij reliquias suspendit, morbo levare sensit, atque insequenti luce Medicis indagantibus, ne vestigium quidem febris tam pestilentis reliquum fuit.

Pestilentē febrē plurimis malis comita tam pellit

Eædem reliquiæ unâ cum voto suscepto Marco Guffonio apud Venetos prænobili, tunc Patavij nostræ Societatis tyroni, morbum haud absimilem pari celeritate depulere.

Aliū simili morbo sanat.

Earum item contactu, votoque si revalesceret, singulis diebus ad eius sepulcrum quinquies Pater, & Ave ad annum recitaturum, appensurumque argenteum donarium Io: Iustinius e nostra Societate Genuensis urinam undecim ipsos dies calculi obiectu inhibitam soluit : magnâque humoris vi, unde corpus intumuerat, unâ cum calculo delectâ, momento temporis

Urinâ undecim dies calculo inhibitâ soluit.

poris propè a mortis limine est restitutus .

Item cal-
culo præ-
grandi li-
berat .

Eodem morbo laboranti apud Augustam Taurinorum Philiberto de Baronis auxilio venit Aloysius , ad cuius in quiete conspectum asperum calculum pro fabæ modo crassum , cruentumque , atque unà cum eo acerbos , quos diù tulerat , dolores , mortisque periculum , depulit .

Febris he-
ctica, ele-
phantiasis,
diarrhea,
carbuncu-
lis alium
eximit .

Puerum Romæ (Io: Franciscum Philippi- num dicebant) febris hectica , Elephantiasis , ac diarrheâ miserabiliter uno tempore tor- tum , atque a Medicis deploratum , dens Aloy- sij eius collo suspensus , ingenti illorum admi- ratione persanavit . Cumque eundem acuta febris alterum post mensem unà cum binis in- dorso carbunculis palàm pestiferis inuasisset , nec re ullâ morbum emendari posse Medici dicitarent , earundem reliquiarum remedio , quod antea respondisse constabat , adhibito , mala omnia protinus cessere .

Acutâ fe-
brim cum
furore re-
stinguit .

Franciscus Crottius honesto loco Brixia natus ex febris acutâ ad insaniam ætus usque adeo furere cœpit , ut lecto teneri haudquaquam posset : cumque sacro duntaxat Chrismate es- set instructus , quòd reliquorum mysteriorum , qui mentis potens non esset , compos fieri ne- quiret , fufis Aloysio ab uxore precibus , vo-
toque ,

toque, si evaderet, nuncupato, curaturam se in eius memoriam semel Divinam Hostiam immolari, illicò ad mentem redijt, itaque remisit febris, ut postridie ne vestigio quidem abijisse innotuerit.

Multa adhuc superesse video, quæ etiam ad institutam coacta brevitatem Lectoris patientiam fatigent. Indico quæ apud Cæpariû reliqua video: Vetulam nimirum septuaginta annis maiorem a morte, in quam ardentissimâ febrî, & sanguinis profluvio urgebatur, revocata: Civem Romanum illæsum post præcipitium servatum: Vincentium Mantuanorum Ducem, & virum alterum apud Polonos Principem sævissimis doloribus levatos: Romanum Doctorem febrî, dysenterîâ, aurium tynnitû, alijsque morbis exemptum. Assertum præterea a Dæmonis tyrannide Florentinum adolescentem ex nobili Rodulphorum prosapiâ, qui ab eo decimum ferè, ac sextum annum obsessus indignè afflictabatur: & Brixientem puellam tibijs ita captam, ac debilem, ut nonnisi ligneis fulcimentis utriusque axillæ suppositis ingredi posset, integritati restitutam. Complures denique vehementissimè ad libidines, atque ad turpissima quæque mali Dæmonis arte sollicitatos, quibus in nullis, vel precibus,

Plura prodigia cursum indicata.

Vincentiû Mant: Duce[m] doloribus levat

Ad turpissimè teratis subvenit.

cibus, vel ieiunijs, ceterisque corporis afflictationibus auxilium esse videretur, Aloysij tandem inuocati ope (quam forte afflictationes illæ certè non irritæ promeruerunt, liberatos.

Plurimæ
omnisge-
neris cura-
tiones Ca-
silionensibus
factæ.

Ad hæc idem scriptor enumerat supra quadraginta subitas, ac prodigiosas curationes Casilionensibus suis ab Aloysio adhibitas: inter eos plerosque febricitantes, & quidem febribus nonnullos exitialibus: recenset & arthriticos, & ischiadicos, & podagricos, & erisipelate, alijsque tumoribus in capite, collo, cruribus laborantes, & quosdam mente, ac membris propè omnibus captos, vulneratos, luxatos, fractos, atque inde largo sanguine manantes, ac moribundos: quibus omnibus humano defuitis auxilio præsentissimum remedium Aloysium fuisse publica acta testentur. Deinde adiicit paucis ab eius excessu annis ad quadringenta signa, vel tabulas votivas circa illius imaginem, beneficiorum monumenta, suspensas. Cui numero haud facilè sit aestimare quanta ad hæc usque tempora accessio facta sit. Illud mihi certò compertum, Aloysio cultum ubique gentium maximo cum ardore tribui: honores verò beatis viris apud vulgus non nisi beneficia vel accepta, vel ex acceptis expectata decernere. Quare qui velit in unum
omnia

omnia congerere, quæ toto orbe terrarum in hominum genus Aloysij merito collata sint, haud parua volumina vel solis rerum, ac personarum notatis nominibus impleat, oportet.

His prodigijs veluti Dei annulo Aloysij Sanctitas obfignata Paulum huius nominis Quintum Pont. Max. permouit, ut illius vitam primum a cæpario scriptam imprimi, vulgarique permitteret, Beati titulo eius nomini præfixo: tum rogatu omnium ferè Christiani nominis Principum Apotheosim illi decerni petentium, causam cognoscendam viris gravissimis commisit; qui accuratè cognitis, libratisque omnibus Aloysij gestis eâ longè dignissimum censuerunt. Interim de suorum Purpuratorum, qui sacris ritibus præfunt, sententiâ, sanctorum cultum, atque officia Aloysio in omnibus Provincijs Gonzagæ familiæ subiectis permisit, eâque deinde facultatem in universam Societatem Iesu toto Orbe dissipatam Gregorius XV protulit, brevique Sanctorum fastis adscriptum iri, accedente ecclesiasticæ maturitatis tempore spes est minimè dubia.

Paulus V. Beati nomine eius vitam insigniri permittit.

Omnes ferè Christiani Principes eius Apotheosim petunt.

Greg. XV. Sanctorum cultum, atque officia illi decernit.

C.A.

Parænesis ad eos, quos e Cælo ad Religiosam vitam evocatos domestica lucra, atque honorum studia retardant.

Famæ cupiditas quæ vehemens in hominibus.

Des iam animo quisquis hæcenus sancti huius Adolescentis vitam evolvisi, & mirare mecum, quod satis ipse non possum, stolidam hominum superbiam, quæ Famam, ac prædicationem per dedecus omne sectatur. Regis vocabulum urbium ruinâ, cædibus populorum, generis humani sanguine, ac vastitate comparatur. Nihil propemodum ausa non est præceps ambitio, ut nomen suum in saxa, æraq; duratum posteris cognoscendum traderet: & quod testibus præter oculos nullis credibile fuerit, cernere quamplurimos licet, vitam ipsam aditis spontè periculis lætos prodigere, suo ut eam nomini largiantur, ac de se, Lothicæ, propè dixerim, vxoris instar, sui monumentum
fa-

faciant. Famæ denique captandæ studio, vilissimam passim, durissimâque illi seruitutem, humiliter superbi seruiant: quam tamen, si saperent, si contemptui haberent, ac dominam recusarent, ita demum pedissequam obtinerent. Id eius ingenium est, & sagacissimum, utpotè ex multis collatum, iudicium. Sui cultores contemnit, ut leues: colit, sequiturque, ut suos dignos obsequio, a quibus ipsa contemnitur. Huius rei eximium hic habes documentum; unde discas famam eiusque munus præcipuum gloriam contemnere, quando nullâ re æquè gloriosum effici nomen intelligas, quàm ipsâ gloriâ contemnendâ.

Confer si lubet cum Aloysio Gonzagâ Alexandrum illum Macedonem cupidissimum popularium rumusculorum aucupem, & quoties eum appellari Magnum audieris, humanæ te parvitas pudebit, cui magnus dicatur, qui non nisi magnis ruinis ab se auaræ captandæ coaceruatis insistat. Perpende primò quantula gloriâ quam ingenti extorta sævitiâ. Dum vita mansit; habuit qui eum Regum maximum, Ducum fortissimum, Iove ipso satum (edicto verba præeunte) publice compellarent, ac poplite tenus venerarentur: quorum tamen clandestinis sermonibus carnifex erat, atque adeo
carni-

Fama sui
cultores, cō-
temnit cō-
temptores
colit.

Alex: ma-
cedonis cū
Al: com-
paratio.

Duplex A-
lexandri fa-
ma : altera
publica, se-
creta alte-
ra.

carnificum probrum . Vbi verò mors audita ;
publica illa , quæ eius aurâ vescebat , fama,
protinùs concidit : ac secreta e tenebris eruta ,
nullâ spe , nullo metu corrupta ad nostra usq[ue]
secula viguit , palàmque apud Sapientes præ-
dicat , ei , qui sanguine , & cædibus suam ma-
gnitudinem impleverit , Magnum esse potuisse
nihil , præter crudelitatem .

Vnica, fin-
ceraque
Alo: fama
quàm di-
versa.

Contra verò Aloysio incolumi , conscia Fa-
ma , suis eum rumoribus offendi , diù multum-
que sese cohibuit . At simul extinctum audijt ,

Qui alienâ
virtutem ,
idem se
ipse com-
mendat .

tancâ continuò alacritatē sese in eius laudes ef-
fudit , ut se ipsa commendare tam ingentis vir-
tutis prædicatione videretur . Eius celebrando
funeri Roma universa certatim affuit : quo tē-
pore quidquid rerum ad eum spectantium ob-
tineri potuit , auro , gemmisque exceptum est.

Funus quâ
gloriosum

Reliquiæ
auro exce-
ptæ .

Depictæ
infinite i-
magines .

Numisma-
ta ex òni
metallo .

Statuæ ò-
nis gene-
ris : argen-
teæ plus
centum in
Europa ,

Depictæ statim effigies , atque infinita in vul-
gus exempla , prælo adnitente , tributa . Ad
hæc ærea cusa numismata , quin etiam aurea ,
argenteaque , sacris insuper Ecclesiæ thesauris
commendata in orbem terræ universum eius
vultus populis adorandos præbuere . Mitto sta-
tuas marmoreas , aut ex aliâ minùs prætiosâ
materiâ eius honoribus dicatas . Ex solis argē-
teis plus centum Societas nostra per omnem
disperfa Europam suis in templis enumerat :

quibus

quibus haud dubiè magnam accessionem tece-
 rint, si quas reliquæ Mundi partes cum pri-
 vatim, tum publicè statuerint, computentur.
 Adde Tempia, ac Sacrarja eius memoriæ toto
 Orbe dicata. Adde festos dies singulis annis
 Aloysij honoribus consecratos, ubi solemnia
 sacra, ubi publicæ laudationes, ubi vocum,
 neruorum, ac tibiaram cantus, Aloysium
 cunctis per Orbem linguis inclamant. Etiam
 Antipodes, quorum Reges vel maximos igno-
 ramus, qui nostros Cæsares ignorant, Aloysij
 nomen & norunt, & venerantur. Adde deni-
 què (quod vota ipsa, vel etiam insomnia cu-
 iusquè maximè ventosi capitis excesserit) pecu-
 liarem illam venerationem, quâ festis hisce
 diebus universum Christianum Orbem humi
 ante se prostratum e Cælo conspicit Aloysius.
 Finge animo, ut rem planè intelligas, morta-
 lium alicui in aureo folio sedenti, ac trabea
 to a cunctis Christiani populi Regibus, etiam
 quos oceanus a nostro orbe seiunxit, de socia-
 li societate fanciendo, uno tempore, uno die
 Legatos adesse. Nonne tantæ dignitatis fulgo-
 re obiecto, atque acie mentis perstrictâ, decus
 admirareris mortalibus insolens? At longè ma-
 ximum Aloysio contigit, cui in altissimo eo-
 demque, quo rerum Dominus, throno seden-

Templa in
 eius me-
 moriâ ere-
 cta, ac dies
 festi illi
 dicati.

Antipodes
 cum norunt
 & veneran-
 tur.

Christianū
 orbē ante
 se prostra-
 tū conspicit.

A a ti,

ti, ac cælesti trabeâ circûdato Christiani Reges universi nō per legatos, sed per se ipsi, nō de fœdere, sed de cliētelâ impetrandâ in genua pro-
luti supplicatū adsunt. Circûspice quacūque terrarum, ac gentium hætenus sese Christi Religio explicuit, & non sine voluptate intueberis eo die, qui Aloysio Sacer est, summos terrarum orbis Rectores, Pontificem nempe Maximum, Cæsarem Augustum, Hispaniarum, Galliarum, aliarumque gentium potentissimos Reges, tot sacrorum Antistites, tot Purpuratos, tot viros principes, unâ cum infinitâ populorum multitudine ad Aloysij imagines pro-
volutos eius e Cælo spectantis benevolentiam, patrocinium, fidem infimis precibus postulantes. Quid quæso hoc honore prætantius? nonne exclamare iuvat Davidicum illud: *nimis honorati sunt Amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum*. Quis unquam tantum sibi decus commentus non continuò motæ mentis suspicione tangeretur? num exaggerasse credideris, an verius extenuasse quisquis eum regnare pronuntiavit, qui Numini inseruiret. Hoc profectò non regnare est, sed Reges omnes cū suis regnis supernè despiciere, ab iisque inter Superos regnorum arbitros adorari.

Iam verò quis verbis consequi valeat, quantum

Ac præfer-
tim maxi-
mos, ac po-
tētissimos
Reges.

Psal: 138.

tum eius laudibus accesserit ex immensâ scriptorum multitudine, qui res ab eo præclare gestas ad sempiternam temporis memoriam oratorio, poetico, historico stylo, omni præterea linguarum genere propagarunt. Haud ul-
 lus certè annus abit, quo non plura centena carminum millia Aloysiuse Cælo in sui laudem conscripta perlegat. Ita enim fert nostra domestica consuetudo, ut quotannis ad diem illi festum nostri ordinis Iuvenes, qui litteris dant operam, poetico certamine illius laudes persequantur. In uno Romano Collegio ad quinque carminum millia publicè proposita ipse aliquando enumeravi: quem numerum si per quadraginta duxeris (quot fere maiora Collegia, ubi eiusmodi certamina instituuntur, Societas numerat) bis centena carminum millia in annos singulos eius laudibus dicata comperies. Quibus si insuper adjeceris quæ nostri Rhetores toto Orbe quamplurimi, vel publicè per eosdè dies declamanda, vel privatim Auditorum exercitationi scribenda tradunt; quàm arduum tibi fuerit tot carminum numerum, tam pronum ex innumeris immensum Aloysij decus existimare.

Quid horum quæso ille Pussonibus Magnus Alexander? quantus eum pudor inuaderet?

A a 2

quàm

Scriptorū
 de eius
 Laudibus |
 multitu-
 do.

Poeticum
 in eius lau-
 dem certa-
 men.

Nihil horū
 cōtingit Ale-
 xandro.

quàm se suo nomine minorem cerneret, si cum Aloysio conferret? nonne sensum planè perderet, seu veriùs reciperet; si Aloysij calceos argenteis thecis inclusos, eorumque frustis longè plus honoris, quàm suo diademati haberi conspicaretur? Tibi verò (quisquis tuis honoribus, atque emolumentis metuens vocanti Numini reluctaris) quid ista evolventi animo occurrit? num huiusmodi piget, aut pudet honorum, ut qui ampliores tibi de tuâ seu virtute, seu stirpe promittas? sed esto: ita, per me licet, existimes: sint ista ornamenta tuâ spe, ac dignitate minora; sequi pigeat, pudeat obtinere umbra- tiles istos honores, quos ipsa profana sapientia honoris ceteroqui alumna, umbram aliquando appellat. Sursum oculos attolle: ibi nitidissimam videas claritatem, unde omnis terrenæ honestatis umbra projicitur. Honos ibi non quibus orbis terrarum, ac seculorum finibus inclusus, sed in immensa Cæli spatia, in omnem patet æternitatem: nec rursus a paucis, iisque contemptis habitus homuncionibus; verùm a summis, ac præstantissimis Cælesus curiæ Principibus, ab infinitâ numinis Maiestate; cuius specie, ac vice omnis terrenæ Maiestatis decor nitet, ac nititur. Eò primùm lumina attollas velim, mox ad nostra demittens, tantum mortalium

Cic: Tusc:
172: Sen:
ep: 80.

Sistos vi-
ros longè
his terre-
nis maio-
ra in Cæ-
lo orna-
menta ma-
nent.

talium rerum fastigia subsidere, tantumque
 coire amplitudinem cernes, ut pro cælestibus
 bonis adipiscendis hæc, non nisi cunctanter, &
 meditate contempsisse, pœniteat. Respice indi-
 dem Alexandri decora: cogita, quàm simula-
 ta, quàm fugacia, quàm in angustum tempo-
 ris, terræque coacta, quàm denique nunc in-
 ualida ijs, ac vitâ fuuctum obiectare, qui
 ea, vel minimè sentiat, vel maximè sentiat per-
 didisse. Cumque ea penitus inspexeris, disce,
 contemnere umbras quantum alienâ iniuriâ, ac
 periculis partas tantumdem veræ nominis cla-
 ritati officientes. Si nomen tuum, bona inque
 famam Aloysij gloriâ illectus omne in æuum
 prorogam cupis, cave stultis improborum
 mentibus suâ laudè dehonestaturis, committas:
 pudeatque tuas in illis, velut in cloacâ, vel sta-
 bulo effigies relinquere. Cave etiam saxi cre-
 das, temporis pabulo, ijs enim paulatim ero-
 sis, truncus eris, populi prætereuntis ludibrium.
 Illud cura perquam diligenter, ut nominis tui
 memoriam proborum mentibus imprimas, quæ
 utique te verâ laudè donabunt, secumque in
 Cælum citra metaphoram efferent: ibi liqui-
 dem quot beatas Mentis, totidem pretiosa
 tui monumenta æternitati dicata cognosces.
 Huc te conari, huc incumbere decet, si tibi,
 si fa-

Vera nomi-
 nis fama,
 ubi qua-
 renda?

si familiæ tuæ de verâ nominis claritate con-
sultum velis. Tunc autem, cum illo pervene-
ris, palàm fiat stulti parentum tuorum co-
natus, qui rati indolem tuam perditum iri, ac
planè tumulatum, si religiosæ disciplinæ an-
gustijs premeretur, te ab eâ revocare conati

sunt: ijsque aliquando tandem, ubi scili-
cet te germinasse videbunt sicut li-

lium, vel sicut palmam effloruisse

se, prout Divina pollice-

bantur eloquia, do-

cumento eris;

ferere, non

sepeli-

re,

qui generosam sti pem in

terris, Divinis voci-

bus obsequutu-

rus, abicon-

dat.

LAUS DEO, AC BEAT. SEMPER VIRGI
SINE LABE CONCEPTÆ.